RUSIYA FEDERASIYASI PREZIDENTI
YANINDA UŞAQ HÜQUQLARI ÜZRƏ MÜVƏKKIL

BÜLLETEN

Rusiya Federasiyası Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Mariya Lvova-Belovanın xüsusi hərbi əməliyyat zamanı uşaqların müdafiəsi üzrə fəaliyyəti

Buraxılış № 3 / 19 iyun 2024

Hörmətli oxucular!

Biz Rusiya Federasiyası Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin xüsusi hərbi əməliyyat (XHƏ) zamanı uşaqların müdafiəsi üzrə fəaliyyəti barədə bülletenin üçüncü buraxılışını hazırlamışıq. Birinci buraxılış 4 aprel 2023-cü ildə, ikinci – 13 oktyabr 2023-cü ildə təqdim edilmişdir. İkinci buraxılış Azərbaycan, ingilis, ərəb, erməni, ispan, çin və fransız dillərinə tərcümə edilmişdir.

Donbas uşaqlarının xilas edilməsi və dəstəklənməsi ilə hüquq müdafiə institutumuz XHƏ-nin ilk günlərindən məşğul olur. Prioritetlərimiz humanitar məsələlər və uşaqların və ailələrin təhlükəsizliyi olub və qalmaqda davam edir.

Bu günə qədər Donetsk Xalq Respublikasına on işgüzar səfərim, Luqansk Xalq Respublikasına yeddi, Zaporojye vilayətinə dörd və Xerson vilayətinə üç səfərim olmuşdur. Hazırda bizim üçün ən vacib vəzifələrimiz yeni bölgələrdə uşaq hüquqları üzrə ombudsmanların işini təşkili, yeni strateji proqramlarımızı inkişafı, habelə uşaqların regional müdafiə sistemlərinin effektiv edilməsidir.

Prezident Vladimir Putinin tapşırığı ilə yerinə yetirilən digər vacib istiqamət isə uşaqların Ukrayna, Rusiya və digər ölkələrdə yaxınları ilə qovuşması, bir araya gəlməsidir. Xerson, Zaporojye, Xarkov vilayətlərindən və digər ərazilərdən olan və 2022-ci ilin payızında Rusiyanın cənubundakı sanatoriyalara valideynlərinin öz qərarları ilə göndərilmiş və onlar tərəfdən vaxtında götürü bilmədikləri uşaqları nəzərə almasaq, ümumilikdə biz artıq 70 uşağı Ukraynadakı 52 ailə ilə qovuşdura bilmişik. Həmçinin doqquz uşağı Rusiyada beş ailə ilə qovuşdura bilmişik. Bu, beynəlxalq təşkilatlar və xarici tərəfdaşların köməyi ilə ciddi və əlaqələndirilmiş işin həyata keçirilməsini tələb edir. Hər bir hadisə - böyük sevinc və ilhamdır.

Təqdim olunan buraxılışda biz mövzuya dair aktual məlumatları, o cümlədən uşaqların Rusiyada, Ukraynada və digər ölkələrdə yaxınları ilə qovuşma tarixçələrinin siyahısını təqdim edirik (bax: Əlavələr).

Mariya Lvova-Belova,
Rusiya Federasiyası Prezidenti
yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil

Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkillər İnstitutu Haqqında

Rusiya Federasiyası Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil vəzifəsi 1 sentyabr 2009-cu il tarixli 986 nömrəli Rusiya Federasiyası Prezidentinin fərmanı ilə təsis edilmişdir.

Bu institutun inkişafında əhəmiyyətli addım 27 dekabr 2018-ci il tarixli 501-FZ saylı «Rusiya Federasiyasında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkillər Haqqında» Federal Qanunun qəbul edilməsi oldu. Bu qanun həmçinin federal və regional müvəkkillərin hüquqi statusunu müəyyən etdi.

Müvəkkilin fəaliyyəti uşaqların hüquq və qanuni mənafelərinin dövlət tərəfindən qorunmasının təmin edilməsi, dövlət orqanları, yerli özünüidarəetmə orqanları, vəzifəli şəxslər tərəfindən uşaqların hüquq və qanuni mənafelərinin həyata keçirilməsi və qorunmasına yğnəlmişdir. Müvəkkil aşağıdakı sahələrdə kömək edir:

- Uşaqların pozulmuş hüquq və qanuni mənafelərinin bərpası;
- Uşaqların hüquq və qanuni mənafelərinin qorunması ilə bağlı Rusiya Federasiyası qanunvericiliyinin təkmilləşdirilməsi;
- Uşaqların hüquq və qanuni mənafelərinin qorunması sahəsində beynəlxalq əməkdaşlığın inkişafı;
- Uşaqların hüquq və qanuni mənafelərinin qorunması formaları və metodlarının təkmilləşdirilməsi.

Federal müvəkkil Rusiya Federasiyasının subyektlərində müvəkkillərin fəaliyyətinin koordinatoru kimi çıxış edir. Bu gün uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər və region rəhbərlərinin müşavirləri 88 regionda fəaliyyət göstərir, yaxın zamanda Xerson vilayətində də uşaq ombudsmanının təyin edilməsi gözlənilir.

XHƏ çərçivəsində RF Prezidentinin yanında Müvəkkilin vəzifələri

- Hərbi əməliyyat zonalarında olan uşaqların təhlükəsizliyinin təmin edilməsinə yardım.
- Uşaqların təhsil, tibbi yardım, müşayiət, psixoloji yardım, ailə mühiti və s. hüquqlarının təmin edilməsinə yardım.
- XHƏ dövründə müxtəlif səbəblərə görə öz ailələrindən ayrılmış uşaqların valideynləri və digər yaxınları ilə qovuşmasına kömək.
- Humanitar yardımın göstərilməsi.
- Hərbi əməliyyatların təsir göstərdiyi uşaqların psixoloji müşayiəti və reabilitasiyasının təşkili.
- DXR, LXR, Zaporojye və Xerson vilayətlərinin icra hakimiyyəti orqanlarına uşaqların qorunma sistemlərinin qurulmasında kömək.
- XHƏ dövründə uşaqların qorunması məsələlərində beynəlxalq təşkilatlar və tərəfdaşlarla əməkdaşlıq.

XHƏ çərçivəsində RF Prezidentinin yanında Müvəkkilin iş prinsipləri

- Uşaqların və ailənin mənafeləri – əsas prioritetdir.
- Operativlik: hərbi əməliyyatlar şəraitində uşaqlara yardım sürətli göstərilməlidir.
- Ailə mühiti – uşağın harmonik inkişafı üçün əsas şərtdir.
- Şəffaflıq: müvəkkilin bütün fəaliyyəti KİV və sosial şəbəkələrdə işıqlandırılır.
- Fəaliyyətin tamamilə humanitar xarakteri.

Ukraynanın hərbi təcavüzü nəticəsində xəsarət alan uşaqlara ödənişlər

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin Mariya Lvova-Belovanın Ukraynanın hərbi təcavüzü nəticəsində xəsarət alan uşaqlara birdəfəlik ödəniş təklifini dəstəklədi. Bu ödənişlər 21.12.2023-cü il tarixli, 975 saylı “Ukraynanın hərbi təcavüzündən zərər çəkmiş uşaqları olan ailələrə sosial dəstək tədbirləri haqqında” Rusiya Federasiyası Prezidentinin fərmanı ilə müəyyən edilmişdir.

Artıq 241 uşaq bu yardımı almışdır, onların əksəriyyəti – 128-i Donetsk Xalq Respublikasındandır (DXR). Mobil xəstəxanalarda tibbi yardım göstərilən uşaqların sənədlərinin olmaması səbəbindən ödənişlərin alınmasında çətinliklər var. Yardım göstərmə mexanizmi təkmilləşdirilir.

Müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələrində uşaqların hüquqlarının qorunması

Regionlardakı uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələrində (MYM) yaşayan ailələrə və uşaqlara yardım göstərilməsində iştirak edirlər. RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil yeni regionlardakı uşaqlara və ailələrə yardım məsələlərinə dair sistemli həll yollarının hazırlanması üçün müntəzəm olaraq müşavirələr keçirir. Daha ətraflı məlumat "Xüsusi Hərbi Əməliyyat zamanı Rusiya Federasiyası Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin fəaliyyəti" bülleteninin 1-ci sayında verilib.

Bu gün uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələrində yaşayan vətəndaşların müraciətləri əsasında zərurət yarandıqda tibbi, psixoloji, hüquqi, maddi və təhsil yardımı göstərirlər. Belə ki, 2023-cü ilin iyun ayında Mariya Lvova-Belova "Uşaqların özlərinə" aksiyası çərçivəsində Şebekino şəhər dairəsindən olan və Ukraynanın atəşinə məruz qalaraq evlərini tərk etmək məcburiyyətində qalan, habelə Belqorodda ailə mərkəzində müvəqqəti yaşayan 135 uşağa ümumi çəkisi 700 kq-dan çox humanitar yardım göndərmişdir. Humanitar yüklərə uşaq alt paltarları, geyim, şəxsi gigiyena vasitələri və inkişaf etdirici oyuncaqlar daxil idi.

Regionlardakı uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər və ya başçıların müşavirləri – DXR, LXR, Krım Respublikası, Belqorod, Bryansk, Zaporojye, Kursk, Xerson vilayətləri və s. – geniş humanitar fəaliyyətlə məşğuldurlar. Onlar MYM-də yaşayan ailələri ziyarət edir, sənədlərin hazırlanması, ödənişlərin alınması, valideynlər üçün iş tapılması, uşaqların uşaq bağçalarına və məktəblərə qəbul olunması, humanitar yardımın gətirilməsi ilə bağlı köməklik göstərirlər.

"Biz MYM-də bayramlar keçiririk, məsələn, Uşaqların Müdafiəsi Günündə idman yarışları təşkil etdik, uşaqlara hədiyyələr gətirdik. Bundan əlavə, uşaqları ekskursiyalara, tamaşalara aparırıq."

Bryansk vilayətində Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil İnnaya Muxina

Şəxsi təşəbbüsü ilə Sevastopol şəhərində Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Marina Peşçanskaya, Xerson vilayətindən döyüş zonalarından şəxsi iş və tibbi kart olmadan gəlmiş 17 şagirdin məktəbə qəbul olunmasına köməklik göstərmişdir.

Bundan əlavə, uşaq ombudsmanları xəstəxanalarda bombardman nəticəsində yaralanmış uşaqları ziyarət edir, lazım olduqda Mariya Lvova-Belova ilə birlikdə federal klinikalara göndərilməsinə köməklik göstərirlər.

11 yanvar 2024-cü il tarixində Moskvada Mariya Lvova-Belova və Belqorod vilayətinin qubernatoru Vyaçeslav Qladkov 30 dekabr 2023-cü ildə Ukraynanın terror hücumu nəticəsində Belqorodda yaralanmış uşaqları xəstəxanalarda ziyarət etdilər. RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil, Belqorodda Uşaq Regional Klinik Xəstəxanası üçün yaraların sağalmasına yardımçı lacaq aparat və sərf materialları təqdim etdi.

Uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər həmçinin Ukraynanın atəşlərinə məruz qalan yeni regionlar və döyüş xəttinə yaxın bölgələrdən olan uşaqlar üçün istirahət təşkilatında fəal iştirak edirlər. Onlar uşaq sağlamlıq düşərgələrində yetkinlik yaşına çatmayanların hansı şəraitdə yaşadıqlarını yoxlayır, valideynlərin müraciətlərinə operativ reaksiya verir və lazımi yardımı göstərirlər.

"Uşaqlarımıza qayğı göstərən həmkarlarıma təşəkkür edirəm. Məsələn, Həştərxan vilayətində bir uşaq gələn kimi xəstəliyi səbəbindən xəstəxanaya yerləşdirildi. Mənim xahişimlə uşaq hüquqları üzrə müvəkkil Aleksandra Bondareva onu ziyarət etdi, şirniyyat hədiyyələri, pazl, rəsm ləvazimatları və meyvələr gətirdi."

Belqorod vilayətində Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Qalina Pyatıx

Uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər fərdi qəbullar keçirir və vətəndaşların müraciətlərini cavablandırırlar, əsas sorğular arasında – humanitar yardım, sənədlərin hazırlanması və ödənişlərin alınması, psixoloji dəstək kimi məsələlər yer alır. Hərbi əməliyyatlardan təsirlənmiş uşaqlarla işləmək üçün kadr hazırlamaq məqsədilə, müvəkkil Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti və "Uşaqlar Üçün Ölkə" Xeyriyyə Fondu ilə birgə əlavə təhsil proqramını işə saldı. Bu proqramı Rusiyaın 26 regionundan 100 tərbiyəçi müşaviri, müəllim, psixoloq və hərbi hazırlıq təlimçisi keçdi. Proqram həm nəzəri, həm də praktiki modulları ehtiva edir.

DXR, LXR və Xerson vilayətindəki sosial müəssisələrin təxliyə edilmiş hüquqlarının qorunması

2022-ci ilin fevral ayında DXR və LXR rəhbərləri Rusiya Federasiyası hakimiyyət orqanlarına mülki şəxslərin öz ərazilərində qəbul olunmasını xahiş etdilər.

2022-ci ilin fevral ayında Rusiya Federasiyasının ərazisinə gələn şəxslər arasında yetim uşaqlar və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün respublika internat müəssisələrinin yetirmələri də var idi (cəmi təxminən 2 min nəfər), onların qanuni nümayəndələri bu müəssisələrin direktorları və işçiləri idi.

DXR-dən olan uşaqların daha sonra Respublikanın qəyyumluq və himayəçilik sahəsində səlahiyyətli orqanlarının vəsatəti ilə Rusiya vətəndaşlarının ailələrinə qəyyumluğa verildi və ya Rusiyanın digər regionlarındakı müvafiq uşaq müəssisələrinə yerləşdirildi. Bu uşaqların hər birinin taleyi məlumdur. Onların hüquqlarının qorunması regionlardakı müvəkkillərin nəzarətindədir.

LXR-dən olan uşaqlar tam tərkibdə öz müəssisələrinə qayıtdılar. Daha sonra onların bir qismi Respublikanın qəyyumluq və himayəçilik sahəsində səlahiyyətli orqanlarının vəsatəti ilə Rusiya vətəndaşlarının ailələrinə qəyyumluğa verildi.

2022-ci ilin aprel-sentyabr aylarında Rusiyada yaşayan ailələrə Donbassdan olan 380 yetim uşaq qəyyumluğa verildi. Daha ətraflı məlumat “Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların Rusiya vətəndaşlarının ailələrinə qəyyumluğa verilməsi” bölməsində verilmişdir.

2022-ci ilin noyabr ayında Xerson vilayətində cəbhə xəttinə yaxın ərazidə yerləşən Aleşkinski uşaq internat evi fəaliyyət göstərirdi. Müvəkkilin köməyi ilə ağır patologiyalı 52 yetirməsi təxliyəsi və təhlükəsiz əraziyə - Krım Respublikasına müvəqqəti köçürülməsi mümkün oldu. Orada olduqları müddətdə uşaqlar yerli icra hakimiyyəti orqanları, qeyri-kommersiya təşkilatları və xeyriyyəçilər tərəfindən bütün zəruri ehtiyaclarla təmin edilirdilər.

2023-cü ilin avqust ayının sonunda RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin köməyi ilə Aleşkinski uşaq internat evindən bir oğlan uşağını Ukraynadakı nənəsinə təhvil vermək mümkün oldu. Qadın uzun müddət öz doğma nəvəsini müəssisədən götürə bilmirdi – sənədlərə əsasən qohumluq müəyyənləşdirmək mümkün deyildi. Oğlan uşağı valideynləri tərəfindən hələ XHƏ başlamazdan əvvəl internatda verilmişdi. Nənə ilə nəvənin qovuşması üçün müvəkkil aparatının təşəbbüsü ilə Rusiya Səhiyyə Nazirliyinin Məhkəmə-Tibb Ekspertiza Mərkəzinin dəstəyi ilə DNT ekspertizası təşkil olundu. Qohumluq təsdiqləndikdən sonra Mariya Lvova-Belovanın iştirakı ilə uşaq nənəsinə təhvil verildi.

Aleşkinski uşaq ev-internatının məzunları artıq öz regionlarına, Skadovskdakı müvafiq sosial müəssisəyə qayıdıblar.

2024-cü ilin mart ayında uşaq ombudsmanı Aleşkinski uşaq internat evinin on yaşlı yetirməsi nənəsi ilə qovuşdurmağa kömək etdi. Uşağı Ukrayna sərhədinə təcili yardım maşınında müşayiət edənlər aparırdılar.

Bundan əlavə, müvəkkilin iştirakı ilə Xerson uşaq internat evindən Krımdakı “Yoloçka” Respublika ixtisaslaşmış sinir sistemi və psixi pozuntuları olan uşaqlar üçün internat evinə göndərilən yeddi uşaq yaxınları ilə qovuşdu.

2024-cü ilin mart ayında bir ana Ukraynadan iki əkiz qızı ilə gəldi. Uşaqlar 2022-ci ilin yanvar ayında valideyn himayəsindən məhrum qalaraq Xerson Uşaq İnternat Evində yerləşdirilmiş və 2022-ci ildə təhlükəsiz əraziyə köçürülmüşdülər. Sonradan “Yoloçka” internat evində yaşayırdılar.

RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin ailələrin qovuşmasına kömək etməsi

Uşağın harada və hansı statusda olmasından, Rusiyada uşaq müəssisəsində, qəyyum ailəsində, Rusiya vətəndaşlığı olub-olmamasından asılı olmayaraq, əgər onun valideynləri və ya müvafiq hüquqları olan başqa bir qohumu varsa, ailə bir araya gəlmək, bir-birinə qovuşmaq üçün bütün imkanlara malikdir.

Rusiya Prezidenti Vladimir Putin ailələrin qovuşması məsələsində mövqeyini aydın ifadə etdi: “Biz heç vaxt uşaqların ailələri ilə qovuşmasına qarşı olmamışıq, əlbəttə ki, əgər onların qohumları ortaya çıxarsa. Bu məsələdə

heç vaxt heç bir maneə olmamışdır, yoxdur və təbii ki, heç vaxt olmayacaq."

Əksər hallarda uşaq valideynlərindən biri və ya qohumu ilə birlikdə olur. Bu halda digər ailə üzvləri ilə qovuşma tələbi yaranır. Çətinliklər lazımi sənədlərin olmaması, nəqliyyat xərcləri və ailə münaqişələri ilə bağlı ola bilər.

Qovuşmanın bir neçə yolu var:

- ailələr məsələni müstəqil və ya könüllü təşkilatların köməyi ilə həll edir, bu halda hər hansı inzibati kömək tələb olunmur;
- ailələr və ya könüllü təşkilatlar RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilə müraciət edir;
- ailələr rəsmi Ukrayna strukturlarına müraciət edir, onlar isə məlumatı RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin aparatına, xüsusilə də Qətərin vasitəçiliyi ilə, ötürürlər.

Müvəkkil aparatı müraciət edən hər kəsə operativ şəkildə kömək edir. Bu iş XHƏ başlandığı tarixdən aparılır və fərdi xarakter daşıyır.

Bunun üçün aparat axtarılan uşaqların məlumat bazasını aparır. Ukrayna tərəfi ilə hər bir sorğunu işləmək üçün işçi əlaqə kanalı təşkil olunub. Bu kanal vasitəsilə lazımi sənədlər, məlumatlar mübadiləsi aparılır, ailələrin qovuşma prosesi koordinasiya edilir. Uşaqlar həm Rusiyada, həm də Ukraynada ola bilərlər; bəzi hallarda isə söhbət üçüncü ölkələrdə olan uşaqlardan, məsələn, Aİ ölkələrindən gedir. 2023-cü ilin oktyabr ayından etibarən Ukrayna tərəfi ilə kommunikasiya və qovuşma işi əsasən Qətər Dövlətinin vasitəçiliyi ilə həyata keçirilir (Ətraflı məlumat – "Müvəkkilin və Qətər Dövlətinin əməkdaşlığı").

Müvəkkil aparatı tərəfindən sorğu emalının alqoritmi altı addımdan ibarətdir:

1. Axtarılan uşağın tam adı və müraciət edən şəxs haqqında məlumatlar, həmçinin təxmin edilən yer haqqında məlumatların əldə edilməsi.
2. Uşağın yerini dəqiqləşdirmək üçün Rusiyanın DİN-ə sorğu göndərilməsi, Rusiyanın digər orqanlarına və digər ölkələrə əlavə sorğuların göndərilməsi.
3. Əgər uşaq Rusiyada olarsa, müvəkkil aparatı müvafiq RF subyektinə sorğu göndərir və azyaşlını ziyarət edib məlumatları dəqiqləşdirməyi xahiş edir.
4. RF subyektinin səlahiyyətli orqanları ilə mövqe və sənədlər siyahısının razılaşdırılması.
5. Qovuşma üçün hüquqi əsasları təsdiqləyən zəruri sənədlərin Ukraynadan tələb edilməsi.
6. Ukrayna tərəfi ilə transfer detalları razılaşdırılır; lazım gəldikdə Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi ilə əməkdaşlıq edilir.

Qovuşma prosesində müvəkkil aparatı sənədlərin tərcüməsi və notarial təsdiqi, nəqliyyat xərcləri, oteldə yerləşmə, qida və mobil rabitə ilə təmin etmə, qohumluğu sənədlə təsdiqləmək mümkün olmadıqda DNT analizində kömək edir.

Müvəkkil aparatının Ukrayna tərəfi ilə əməkdaşlığı çərçivəsində ailələrin qovuşması üçün Rusiyaya girişi ən çox Rusiya-Latviya və Rusiya-Estoniya sərhədləri vasitəsilə həyata keçirilir. Giriş həmçinin Belarusiya üzərindən də birbaşa Ukraynaya mümkündür. Uşaqları qohumları və ya etibarlı şəxslər gətirə bilər. Son vaxtlarda qovuşma alqoritmini sadələşdirmək mümkün olmuşdur: 2024-cü ilin fevralından etibarən ailələr Moskvada qovuşur, bu da valideynlərin, qanuni nümayəndələrin və müşayiət edən şəxslərin marşrutunu təxminən bir həftə qısaldır. Rusiyanın paytaxtından onlar artıq uşaqlarla birlikdə Minskə, oradan isə Ukrayna və digər ölkələrə gedirlər.

2024-cü il iyunun 19-na olan məlumata görə, müvəkkil aparatının birbaşa iştirakı ilə 52 ailədən olan 70 uşaq Ukraynada və digər ölkələrdə yaşayan qohumlarına qovuşmuşdur. Bu rəqəmlər 2022-ci ilin payızında valideynlərinin öz qərarı ilə Rusiyanın cənubundakı sanatoriyalara istirahətə göndərilən Xerson, Zaporojye, Xarkov vilayətlərindən olan uşaqlar haqqında məlumatları əhatə etmir (bax: "RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin Krım Respublikası və Krasnodar diyarında istirahətə göndərilən uşaqlar və onların valideynləri ilə qovuşması").

Misal 1: 31 yanvar 2023-cü il tarixində Ukrayna sakini Ryazan vilayətində sosial-reabilitasiya mərkəzində yaşayan iki kiçik bacısı ilə qovuşdu. Daha əvvəl qızlar anası ilə birlikdə döyüş bölgəsindən Rusiyaya təxliyə edilmiş və müvəqqəti yerləşdirmə məntəqəsində yaşamışdılar. Ana ağır xəstələnib və vəfat etmişdir. Volın vilayətində yaşayan böyük bacı qızları öz himayəsinə götürmək istədi. Qadın müvəkkil aparatına müraciət etdi.

Aparat əməkdaşları ona lazım olan sənədlərin toplanması ilə bağlı məsləhət verdilər, qəyyumluq orqanları ilə əlaqələrin qurulmasına kömək etdilər və Moskvadan Ryazana müşayiət təşkil etdilər, burada üç bacı qovuşdu. Sonradan könüllülərin köməyi ilə ailə Ukraynaya qayıtdı.

Misal 2: Ukraynalı, beş azyaşlı uşağı olan bir ana, XHƏ başlamasından bir neçə ay əvvəl işləmək üçün Ukraynadan ayrıldı, nəticədə uşaqlar müvəqqəti olaraq müəssisəyə yerləşdirildi. Ukrayna hakimiyyət orqanlarının əmri ilə yerli əhali üçün artan təhlükə səbəbindən uşaqlar Ukraynanın himayəsinə verildi. Daha sonra qəyyum və uşaqlar könüllü olaraq Rusiya Federasiyasına köçmək qərarına gəldilər. Ana uşaqları ilə qovuşmaq istəyərək qəyyumluq orqanları və müvəkkil aparatı ilə əlaqə saxladı. Könüllülər ona Moskvaya bilet aldılar, müvəkkil aparatı isə uşaqların olduğu yerə qədər nəqliyyatla təmin etdi və onu müvəkkil aparatının əməkdaşları müşayiət etdilər. Ailə 2023-cü ilin yanvar ayında uğurla bir araya gələrək bir-birinə qovuşdu.

Misal 3: İki uşağın valideynləri bir neçə il müxtəlif ölkələrdə yaşayırdılar: ata Ukraynada, ana isə Rusiyada. Uşaqlar anası ilə birlikdə yaşayırdılar, lakin o, ağır xəstələnərək 2022-ci ilin noyabr ayında vəfat etdi və uşaqların gələcəkdə harada yaşayacağı sualı ortaya çıxdı. Onları həm Kursk vilayətində yaşayan nənələri, həm də Kiyevdə yaşayan ataları qəbul etməyə hazır idi. Ata uşaqların olduğu yerin qəyyumluq və himayəçilik orqanlarına müvafiq ərizə göndərdi və uşaqları Kiyevə aparmaq üçün anasına etibarnamə verdi. Ailə 2022-ci ilin noyabr ayının sonunda bir-birinə qovuşdu.

Misal 4: 2022-ci ilin mart ayının əvvəlində bir qız Rusiyaya doğma xalası ilə gəldi. Anası və nənəsi bundan xəbərdar idi və onunla əlaqə saxlayırdılar. Bir sıra amillər nəticəsində qız sosial-reabilitasiya mərkəzinə düşdü və müxtəlif hüquqi məhdudiyyətlərə səbəb olan xoşagəlməz bir hadisə yaşadı, bu məhdudiyyətlərin həlli vaxt tələb edirdi.

2023-cü ilin aprel ayında BMT Təhlükəsizlik Şurasının tribunasında qızın anası Nina Vlasova uşağın Rusiyada saxlanıldığını bəyan etdi. O, Ukrayna silahlı qüvvələri ilə əlaqəli olduğu üçün özü qızını götürməyə gələ bilmirdi.

Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Aparatı bu işlə ananın çıxışından əvvəl məşğul olmağa başladı. 26 aprel tarixində Lipetsk vilayətində Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Aparatının əməkdaşı qızla görüşdü. Artıq 3 may tarixində Mariya Lvova-Belovanın müşaviri qızın anası ilə əlaqə saxlayaraq evə qayıtma detalları barədə razılaşdı.

Qızı götürməyə doğma nənəsi gəldi. Müvəkkil Aparatı onu otellə və Lipetsk vilayətinə transferlə, bütün lazımi sənədlərin tərcüməsi ilə, sonradan Rusiya-Latviya sərhədinə köçürülməsi ilə təmin etdi. Qadını federal müvəkkil aparatının əməkdaşı və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin nümayəndəsi müşayiət etdilər. RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil qıza yeni telefon hədiyyə etdi. May ayında qız nənəsi ilə birlikdə Ukraynaya qayıtdı.

Misal 5: 2023-cü ilin iyul ayında RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Aparatı Donetsk şəhərindən olan nənə və onun 12 və 5 yaşlı iki nəvəsini Ukraynaya, uşaqların anasının yanına getməsinə kömək etdi. Ukrayna tərəfi bu köməyin göstərilməsini xahiş etdi. Müvəkkil aparatının əməkdaşları təhlükəsiz marşrutu detallı şəkildə işləyib hazırladılar: Rusiyanın bir neçə regionundan keçməklə, sonra Belarusiya və Ukraynaya. Yolun hər mərhələsində regional uşaq hüquqları üzrə müvəkkillər kömək göstərirdilər: qarşılayırdılar, yolda müşayiət edirdilər, otelə və qatar stansiyasına aparırdılar. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi Rusiya və Belarusiya üzrə nəqliyyat dəstəyi göstərdi və yaşayış xərclərini ödədilər.

Misal 6: 2023-cü ilin sentyabr ayında federal müvəkkil aparatı 15 yaşlı yeniyetmənin anası ilə qovuşmasına kömək etdi. Oğlan XHƏ başlanandan sonra atası ilə birlikdə Rusiyaya gəldi, onlar ölkənin cənubunda yaşayırdılar, lakin uşaq anası, doğma məktəbi, Ukraynadakı sinif yoldaşları üçün çox darıxırdı. Anası Nikolaev vilayətindən oğlunu evə aparmaq qərarına gəldi. Uşaq ombudsmanının aparatı bütün mərhələlərdə kömək etdi: lazımi sənədlərin hazırlanması üçün Ukrayna tərəfi ilə əlaqə saxladı, qadına logistik məsələlərdə kömək etdi, qismən yol və yaşayış xərclərini ödədi. Öz töhfələrini Krasnodar diyarı, Leninqrad və Smolensk vilayətlərindəki uşaq ombudsmanları, həmçinin Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi də verdilər.

Uşağın ailədə, yaxınları ilə, xüsusən də qan qohumları ilə qalması uşaq hüquqları üzrə müvəkkillərin institutunun prioriteti olmuş və qalmaqdadır.

Müvəkkil regionlardakı vəziyyəti monitorinq edir və zərurət yarandıqda ailələrin qovuşması üçün operativ tədbirlər görür (bütün ailələrə əlavə kömək lazım deyil). Rusiyada olan uşağın axtarışı üçün vətəndaşlar müvəkkil aparatına elektron poçt ünvanı ilə müraciət edə bilərlər: obr@deti.gov.ru və ya deti.gov.ru saytındakı forma vasitəsilə, həmçinin Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi ilə əlaqə saxlamaq olar: +7 800 234 07 07, rfl@redcross.ru.

Bundan əlavə, müvəkkil aparatına Rusiyada yaşayan valideynlər və yaxın qohumlardan müraciətlər daxil olur, onlar Ukrayna ərazisində olan uşaqları ilə qovuşmağa çalışırlar.

Ümumilikdə RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin iştirakı ilə beş ailədən olan doqquz uşaq Rusiyada yaşayan yaxınları ilə qovuşmuşdur.

Misal 1: 11 oktyabr 2023-cü ildə müvəkkil aparatı və Ukrayna tərəfinin dəstəyi ilə ananın qızı ilə qovuşması baş tutdu, qız Ukraynadakı sosial-reabilitasiya mərkəzində yaşayırdı. Qız nəzarətsizliyin qarşısının alınması sisteminin Ukrayna orqanları tərəfindən valideyn vəzifələrini yerinə yetirə bilməyən atadan alınmışdır.

Misal 2: 2023-cü ilin dekabr ayında uşaq ombudsmanı aparatı 9 və 17 yaşlı iki qardaş və 12 yaşlı bacının Ukraynadan valideynlərinin yanına, Rusiyaya qayıtmasına kömək etdi. Onları nənələri müşayiət edirdi, uşaqlar ailə vəziyyətinə görə 2021-ci ilin sonundan Ukraynada nənələri ilə yaşayırdılar.

Valideynlər uşaqları evlərinə qaytarmaq üçün bir neçə dəfə cəhd ediblər, o cümlədən könüllülərin köməyi ilə bunu etməyə çalışıblar. Lakin uşaqların lazımi sənədləri olmadığı üçün bu mümkün olmayıb. 2023-cü ilin iyul ayında ata Belqorod vilayətində uşaq ombudsmanı Qalina Pyatıxa müraciət edib. Nəticədə Qətər Dövlətinin vasitəçiliyi ilə Ukrayna tərəfi ilə dialoq zamanı uşaqların nənənin müşayiəti ilə Rusiyaya qayıtması barədə razılıq əldə olunub. Rusiyanın FTX Sərhəd Xidməti, RF Müdafiə Nazirliyi və Belqorod vilayətinin hakimiyyəti kömək göstərdilər.

Misal 3: 2024-cü ilin mart ayında 14 yaşlı yeniyetmənin Ukraynadan Rusiyaya köçməsinə kömək göstərildi. Burada onu altı ildən çox görmədiyi nənəsi və doğma böyük bacısı gözləyirdilər. Oğlanın valideynləri vəfat etmişdi, son bir il yarımı o, əmisi ilə yaşayırdı. Nənə bütün bu müddət ərzində nəvəsi ilə qovuşmaq yollarını axtarırdı və uşaq ombudsmanına müraciət etdi. Onların qovuşmasından əvvəl Qətər Dövlətinin vasitəçilik missiyası sayəsində Ukrayna tərəfi ilə aktiv danışıqlar aparıldı.

Misal 4: 2024-cü ilin may ayının sonunda Müvəkkil Aparatına Vətən Müdafiəçilərinin Ailələri Komitəsindən üç uşağı – iki yeniyetmə oğlan və kiçik qızı olan bir qadına Rusiyaya qayıtmağa kömək etmək xahişi ilə müraciət daxil oldu. 2021-ci ildə onlar nənələrinə baş çəkmək üçün Ukraynaya getmişdilər, lakin geri dönə bilmədilər. Əvvəlcə COVID məhdudiyyətləri mane oldu, sonra isə xüsusi hərbi əməliyyat başladı.

Ukraynanın Miqrasiya Xidməti qadının xarici pasportuna 8 iyun 2024-cü ilə qədər ölkəni tərk etmək barədə qeyd qoydu. Ailə Moldovadan keçə bilərdi, lakin qızın bunun üçün lazım olan sənədləri yox idi.

Qətər Dövlətinin vasitəçiliyi sayəsində Ukrayna tərəfi ilə ailənin Rusiyaya qayıtması barədə razılığa gəlinib. Alternativ transfer yolu razılaşdırılıb. Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi əlavə kömək göstərdi. Ailə Başqırdıstana doğmalarının yanına qayıtdı.

Qovuşma hallarının tipologiyası:

1. Valideynləri və qan qohumları ilə RF ərazisində yaşayırdılar, valideynləri və ya digər qan qohumları ilə Ukrayna ərazisində qovuşdular (29 uşaq).

2. Ukraynadan RF ərazisinə uşaqlarla gələn qeyri-qohum qəyyumla yaşayırdılar, Ukraynadan gəlib uşaqları qəbul edərək RF ərazisində qalmaq qərarına gələn anaları ilə qovuşdular (5 uşaq).

3. RF ərazisində yaxın ailə tanışları olan qeyri-qohum qəyyumlarla yaşayırdılar, valideynləri və ya digər qan qohumları ilə Ukrayna ərazisində qovuşdular (6 uşaq).

4. RF ərazisində ailə tanışı olan qeyri-qohum qəyyumlarla yaşayırdılar, valideynləri və ya digər qan qohumları ilə Ukrayna ərazisində qovuşdular (1 uşaq).

5. RF ərazisində müəssisələrdə idilər, valideynləri və ya digər qan qohumları ilə Ukrayna ərazisində qovuşdular (29 uşaq).

RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin Krım Respublikası və Krasnodar diyarında istirahətə göndərilən uşaqlar və onların valideynləri ilə qovuşmasına kömək

2023-cü ilin yanvar ayında müvəkkil Krım Respublikası və Krasnodar diyarında istirahətə göndərilən uşaqlar və onların valideynləri (qanuni nümayəndələri) olan Ukrayna vətəndaşlarının qovuşması ilə bağlı regional hakimiyyət orqanlarından və açıq mənbələrdən gələn məlumatlara cavab verdi. Müvəkkil ailələrin qovuşma prosesinə qoşulmaq qərarına gəldi.

2022-ci ilin yayının sonu-payızında cəbhə xəttindəki vəziyyətlə əlaqədar olaraq, Xerson, Zaporojye, Xarkov vilayətləri və digər ərazilərdən olan valideynlər uşaqları könüllü olaraq istirahətə, o cümlədən hərbi əməliyyatlardan qorunmaq üçün göndərdilər. Onları müşayiət edən şəxslərlə birlikdə valideynlərin etibarnamələri ilə Krım və Krasnodar diyarının sanatoriyaları və sağlamlıq düşərgələri qəbul etdilər.

Cəbhə xəttindəki vəziyyət hər zaman uşaqların və müşayiət edənlərin dəyişmədən sonra evə təhlükəsiz yolunu təşkil etməyə imkan vermirdi. Buna görə də uşaqların geri qayıtması vaxt tələb edirdi.

Cəbhə xəttindən yan keçən təhlükəsiz marşrut qonşu dövlətlərdən keçirdi. Valideynlərin uşaqlarını özləri götürə bilməməsi də qovuşma çətinliklərinə səbəb oldu. Çağırış yaşında olan ataları Ukrayna hakimiyyəti buraxmırdı, anaların yanında digər uşaqlar var idi, valideynlərin sağlamlıq vəziyyəti mane olurdu. Uşaqları götürə biləcək etibarlı şəxsi və səfər üçün lazım olan vəsaitləri tapmaq hamıya müyəssər olmurdu. Həm Rusiyada, həm də Ukraynada və Aİ ölkələrində yaşayan ailələrə Rusiya və Ukrayna könüllüləri kömək edirdilər.

Müvəkkil aparatının əməkdaşları Krımdakı uşaqları şəxsən ziyarət edərək, digərlərindən daha çox müddətə qalanlar üçün əlavə tədbirlər gördülər. Hər bir uşaq üçün fəaliyyət planı hazırlandı. Krımdakı qrupdan olan iki uşaq üçün Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin nümayəndələri ilə valideynlərinin Aİ ölkələrində yaşayanların axtarışına kömək etmək barədə müzakirələr aparıldı.

Ailələrin qovuşmasında Rusiya və Ukraynanın könüllü təşkilatları fəal rol oynadılar. Sonuncular birbaşa Rusiyanın hakimiyyət orqanlarına və müvəkkil aparatına müraciət etməkdən çəkinirdilər.

Müvəkkilin səyləri nəticəsində bu günə qədər Krasnodar diyarında istirahət edən və geri qayıtmaqda gecikən bütün Ukrayna vətəndaşlarının uşaqları ailələri ilə qovuşmuşdur.

Krım Respublikasında valideynlərin istirahətə göndərdiyi 2350 uşaqdan 2023-cü il aprelin 3-nə 38 uşaq, aprelin 19-na altı uşaq, mayın 29-na üç uşaq qalmışdı. Valideynlər uşaqların hələlik yarımadada qalmasının daha yaxşı olacağına qərar verdilər. Nəticədə iki uşaq sentyabr ayında valideynləri tərəfindən götürüldü və 2023-cü il oktyabrın 1-nə Krımda yalnız bir 17 yaşlı yeniyetmə valideynlərinin qərarı ilə qaldı. Oğlan artıq yetkinlik yaşına çatıb və Rusiyada ali təhsil alır.

Baxımsız uşaqların hüquqlarının qorunması

2022-ci ilin yazı boyunca Rusiya hərbçiləri Mariupolda baxımsız qalan uşaqları aşkar edərək şəhərin sosial xidmətlərinə təhvil verirdilər. Daha sonra uşaqlar valideyn himayəsindən məhrum olunmuş kimi Donetskdəki uşaq sosial mərkəzinə yerləşdirildilər. May ayında 31 uşaqdan ibarət qrup qanuni nümayəndə, uşaq sosial mərkəzinin rəhbərinin razılığı ilə Moskva vilayətindəki sanatoriyaya sağlamlaşdırma üçün göndərildi.

Sağlamlaşdırma kursu başa çatdıqdan sonra DXR-in qəyyumluq və himayəçilik orqanları Moskva vilayətinin qəyyumluq və himayəçilik orqanlarına uşaqların Rusiya vətəndaşlarının ailələrinə ilkin qəyyumluğa verilməsi üçün müraciət etdilər.

31 uşaqdan ibarət qrupdan:

- 3 uşaq atalarının müraciəti ilə könüllü təşkilat vasitəsilə müvəkkilə müraciətdən bir gün sonra atalarına təhvil verildi;
- 6 uşaq öz istəkləri ilə ailə mərkəzlərinə yerləşdirildi, onların demək olar ki, hamısı sonradan qəyyum ailələrə verilməsini istədi;
- 22 uşaq Moskva vilayətinin sakinlərinə ilkin qəyyumluğa verildi. Daha sonra bir qız qonşusuna, DXR-dəki ailəsinin yanında yaşayan bir şəxsə qəyyumluğa verildi.

Qəyyum ailələrə yerləşdirilməyə hazır olan digər 28 uşaqla yanaşı, qohumlarının və ya yaxın tanışlarının ailələrinə qayıtmaq imkanları da müzakirə olunurdu. Bundan əlavə, uşaqlara Ukrayna tərəfinin onların qayıtmasına maraqlı olduğu barədə məlumat verildi. Bir çox uşaq, şəhərdə təhlükəsizlik olmadığı üçün Donetskə qayıtmaq istəmədiklərini bildirdi. Bəziləri hərbi əməliyyatlar bitdikdən sonra qayıtmağa hazır olduqlarını bildirdilər. Qayıtmaq istəyənlərə geri qayıtmaqda köməklik göstərildi.

2023-cü ilin noyabr ayında 31 uşaqdan ibarət qrupda olan Boqdan Yermoxinin Ukraynada olan əmisi qızı ilə qovuşmasına kömək göstərildi, çünki bunu yeniyetmənin özü istədi. Rusiyada o, öz istəyi ilə qəyyum ailədə yaşayırdı. Minskə qədər onu etibarlı şəxslər müşayiət etdilər, orada o, qohumu ilə görüşdü. Sərhədlərin təhlükəsiz keçməsi və ailənin qovuşması üçün müvəkkil institutu Ukrayna tərəfi, Rusiya Federasiyasının İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili Tatyana Moskalkova və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi ilə təfərrüatları diqqətlə işləyib hazırladı. Həmçinin Papa Fransiskin nümayəndəsi kardinal Matteo Dzuppi və Rusiya Federasiyasındakı Apostol Nunsiaturası nümayəndələri dəstək verdilər.

Bu günə qədər 27 uşaqdan 12-si yetkinlik yaşına çatıb, ikisi Ukraynaya köçüb, digərləri öz qərarları ilə Rusiyada yaşamağa davam edirlər.

2022-ci ilin payızında Rusiya hərbçiləri Kupyansk, Xarkov vilayətindəki xüsusi təhsil məktəb-internatının zirzəmilərində olan və atəş altından çıxarılan 13 uşağı tapdılar.

Uşaqlar müəllimlərsiz və tərbiyəçilərsiz idi, yalnız üç uşağın sənədləri var idi. Digər uşaqların məlumatları isə onların öz dillərindən qeyd olunmuşdu.

İnternat məktəbinin administrasiyası və LXR DİN əməkdaşları qalan uşaqların valideynlərini və digər qanuni nümayəndələrini axtarmağa başladılar. Federal müvəkkilш aparatı və Luqansk Xalq Respublikasında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil İnna Şvenk də işə qoşuldu.

Bəzi qohumları tez tapmaq mümkün oldu: noyabr ayında bir yetirmə anasına təhvil verildi, dekabr ayında bir oğlan və bir qız nənələrinə, yanvar ayında dörd qardaş və bacı atalarına, mart ayında isə daha bir oğlan anasına verildi.

2023-cü ilin may ayında Kupyansk internat məktəbindən çıxarılan bir oğlanla Ukraynadan gələn anası qovuşdu. Könüllülərin müraciətindən sonra müvəkkil aparatı logistikaya kömək etdi, aviabilet və qatar biletləri aldı, otel ilə təmin etdi. Həmçinin, ailəyə müxtəlif mərhələlərdə Rostov vilayətində və LXR-də Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkillər və Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsinin əməkdaşları müşayiət etdilər.

2023-cü ilin iyun ayında bir qardaş və bacı anaları tərəfindən götürüldü. Bu qrupun sonuncu uşaqları, həmçinin qardaş və bacı, bu ilin sentyabr ayının əvvəlində anaları ilə qovuşdular. Bu günə qədər Kupyansk xüsusi təhsil internat məktəbindən olan bütün uşaqlar ailələri ilə birlikdədirlər.

Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların Rusiya vətəndaşlarının ailələrinə qəyyumluğa verilməsi

2022-ci ilin aprel-oktyabr aylarında DXR və LXR-dən olan 380 yetim və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaq Rusiya Federasiyasının 19 regionundan olan qəyyum ailələrə yerləşdirildi.

Uşaqların əksəriyyəti uzun müddət respublika uşaq evlərində qalmışdı. Bu uşaqların xeyli qismi qardaş və bacılardan ibarətdir, yəni 3-9 nəfərlik ailə qruplarını təşkil edirlər, bəziləri isə sağlamlıq problemləri ilə üzləşir. Belə uşaqların yerləşdirilməsi ənənəvi olaraq çətindir. Bundan əlavə, DXR və LXR-dəki vəziyyətlə əlaqədar olaraq uşaqları qəbul etməyə hazır olan ailələri tapmaq olduqca çətindir. Valideynləri ilə qovuşma isə yaxın perspektivdə mümkün deyildi, çünki valideynlərin böhran vəziyyəti və valideyn hüquqlarının bərpasının yaxın gələcəkdə mümkün olmaması buna mane olurdu.

Başa düşmək vacibdir ki, DXR və LXR əraziləri uzun illərdir Ukrayna Silahlı Qüvvələri tərəfindən atəşə tutulurdu və bunu respublikaların sosial müəssisələrindəki əksər yetim uşaqlar yaxşı bilir. Uşaqlar Rusiyanı düşmən kimi qəbul etmirlər, ölkəmizdən müdafiə olunacaqları və yardım gözləyirlər, buna görə də, qəyyum ailələrə yerləşdirilmək onlar üçün travmatik bir vəziyyət deyil.

Bütün işlər Donbas respublikalarının rəhbərlərinin və səlahiyyətli orqanlarının xahişi ilə və onların fəal iştirakı ilə aparılırdı. 27 uşaqdan ibarət olan ilk qrup 2022-ci ilin aprel ayında

DXR qəyyumluq və himayə orqanlarının qərarı ilə Moskva vilayətindəki ailələrə müvəqqəti qəyyumluğa verildi.

Uşaqların qəyyum ailələrə yerləşdirilməsinə kömək müvəqqəti və təcili xarakter daşıyırdı: uşaqları atəş altındaт çıxarmaq və onlara ailə mühiti vermək lazım idi. Alternativ olaraq, uşaqların təhlükəsiz bölgələrdəki uşaq müəssisələrinə və ya müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələrinə (MYM) yerləşdirilməsi ola bilərdi, lakin bu, müəssisələrdə kollektiv şəkildə qalmaqla əlaqəli əlavə risklər yaradır və dünyanın, o cümlədən Rusiyanın de-institusionalizasiya vektoruna uyğun deyil.

Müvəkkilin təşəbbüsü ilə hazırda müstəqil ekspertlər Ukraynadakı hərbi əməliyyatlardan təsirlənən, o cümlədən qəyyumluğa verilən uşaqların iştirakı ilə tədqiqat aparırlar. Hesabatın 2024-cü ilin payızında təqdim edilməsi planlaşdırılır.

“Mənim həyatım çox dəyişdi. Əvvəllər, Luqanskda olanda, mən, necə deyim, avara idim. Biz orada oğlanlarla dalaşırdıq. Pis, aqressiv idik. Amma indi bura köçəndən sonra mənim imkanlarım artdı. İdmanla məşğul olmaq imkanım oldu. Yaxşı yaşamaq imkanım oldu. Özümü dəyişdirmək və daha yaxşı olmaq imkanım oldu.”

16 yaşlı yeniyetmə

Ən böyük çətinliklər uşaqların yeni məktəblərə uyğunlaşması zamanı yarandı, xüsusilə də bu, təhsil proqramlarının dəyişməsi ilə bağlı. Uşaqların sözlərinə görə, əvvəlki məktəblərdə bir çox fənlər, demək olar ki, tədris edilmirdi. Həmçinin, internat müəssisələrindəki uşaqlara qiymətlərin şişirdilməsi praktikası ilə rastlaşıldı, bu səbəbdən təhsil müəssisəsinin dəyişdirilməsindən sonra əvvəlki qiymətlərlə uşaqların fənlər üzrə real bilik səviyyələri arasında uyğunsuzluq yarandı.

“Oxumaq ümumiyyətlə asanlaşdı, yoxsa çətinləşdi? Çətinləşdi. Çünki o məktəbdə biz olanda, internatda olduğumuz üçün bizə daim qiymətlərimizi şişirdirdilər. Əvvəlki məktəbdə mənim həmişə dördüm olurdu, burada isə yalnız iki rüb dördüm oldu, indi isə çalışırdım ki, il ərzində hamısı dörd olsun, amma alınmadı.”

13 yaşlı qız

Lakin bəzi tədqiqat iştirakçıları qeyd edirlər ki, bu dəyişiklik əksinə, onların təhsilə motivasiyasını artırmağa, daha möhkəm təhsil planları qurmağa kömək etdi.

“Orada mən ancaq üç alırdım, amma burada dördə çıxardım [...] Sadəcə anladım ki, burda harasa qəbul olmaq daha çətindir. Orada üçlə oxusaydım da, istənilən kollecə qəbul ola bilərdim, amma burada belə deyil. Burada oxumaq lazımdır. Mən başa düşdüm ki, burada sadəcə belə keçmək olmaz, oxumaq lazımdır.”

15 yaşlı yeniyetmə

Tədqiqat zamanı aşkar olundu ki, bir çox uşaq ilk dəfə tam tibbi müayinədən yalnız Rusiyanın digər regionlarına köçdükdən sonra keçmişdir, nəticədə onların tibbi tarixində və sağlamlıq kartlarında əvvəlcə əks olunmayan xəstəliklər aşkar edilmiş və bəzi hallarda əvvəlki diaqnozlar ləğv edilmişdir.

Qəyyumluğa verilmiş uşaqlar arasında Mariupolda baxımsız tapılan 22 azyaşlı da var idi. Bütün qəyyumluqda olan uşaqlar Rusiya Federasiyasının vətəndaşlığını aldılar, LXR, DXR və ya Ukrayna vətəndaşlığını saxladılar. Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların ailə yerləşdirilməsinin mövcud formalarını ayırmaq vacibdir.

Rusiya qanunvericiliyinə görə, qəyyumluq və himayəçilik valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşağı qəyyumluq və himayəçilik orqanının qərarı ilə tez bir zamanda ailəyə yerləşdirməyə imkan verir. Uşağın övladlığa götürülməsi isə övladlığa götürən və övladlığa götürülən arasında valideynlərlə doğma uşaqları arasında olan münasibətlərə bənzər münasibətlərin qurulmasına səbəb olur və məhkəmə qərarı ilə həyata keçirilir.

Uşaqların qəyyumluq və himayəçiliyə verilməsi potensial qan qohumları tapıldıqda azyaşlıların onlarla qovuşması nəzərə alınmaqla, həmçinin uşaqların tam və harmonik şəxsiyyət inkişafı üçün ailə mühitində, xoşbəxtlik, sevgi və anlayış atmosferində böyüməsinin lazım olduğunu tanıyan Uşaq Hüquqları Konvensiyasına uyğun olaraq, üstün forma kimi müəyyən edilmişdir.

RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin təşəbbüsü ilə Rusiya Təhsil Nazirliyi 18.03.2023-cü il tarixli 62-ФЗ saylı “Ukrayna vətəndaşlığı olan Rusiya Federasiyası vətəndaşlarının hüquqi statusunun xüsusiyyətləri haqqında” Federal Qanuna dair izahlar vermişdir. Bu izahlar yetim uşaqlar və

valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların qəyyumluq altında olanların vətəndaşlıq dəyişikliyinin hər bir konkret uşağın həyat vəziyyətinin xüsusiyyətləri nəzərə alınmaqla, yaxın qohumların mövcudluğu və onların azyaşlı ilə münasibətlərinin xarakteri nəzərə alınmaqla nəzərdən keçirilməli olduğunu vurğulayır. Qərarın qəbul edilməsi üçün uşaqların fikirlərinin müəyyən olunması mütləq şərtdir.

2022-ci ilin aprel-oktyabr aylarında DXR və LXR-dən olan uşaqlara münasibətdə övladlığa götürmə ailə quruluşu forması kimi istifadə edilməmişdir.

“Sabahkı Gün” növbələri

Müvəkkil hərbi əməliyyatlar nəticəsində təsirlənmiş ərazilərdən olan yeniyetmələr üçün dəyişikliklər növbələr təşkil edir. 2022-ci ilin avqustundan etibarən belə 13 növbə baş tutmuşdur. Onların iştirakçıları Donetsk və Luqansk Xalq Respublikaları, Xerson, Zaporojye, Belqorod, Bryansk və Kursk vilayətlərindən olan 2700 yeniyetmə olmuşdur.

Proqram yeniyetmələrin intensiv sosial və psixoloji reabilitasiyası üçün nəzərdə tutulmuşdur.

Bütün növbələrdə psixoloji dəstək xidməti fəaliyyət göstərir, iştirakçıların yuxarı və məzun sinif şagirdləri olduğu üçün peşə yönümlülüyə əsaslanaraq təhsil proqramı keçirilir. Yeniyetmələr təlimlərdə, master-klasslarda, idman məşğələlərində iştirak edir, ekskursiyalara gedir, Rusiyanın tarixi və mədəniyyəti ilə tanış olurlar.

Növbələr proqramına hərbi hazırlıq daxil deyil.

Növbələr yeniyetmələrin tələbatları və problemlərinin həllində effektivliyini göstərmişdir, bu da psixoloji diaqnostika nəticələri, eləcə də uşaqların və onların valideynlərinin rəyləri ilə təsdiqlənir. Uşaqların psixoloji vəziyyəti sabitləşir, onlar özünə kömək yollarını öyrənirlər. Psixoloqların fikrincə, bir növbənin iştirakçılarının 36%-i öz güclü tərəflərini anladılar, yeni davranış strategiyaları tapdılar və peşəkar inkişaf üçün nəyə ehtiyacları olduğunu başa düşdülər. Uşaqların 28%-ində narahatlıq azaldı, onlar daxili aqressiya ilə mübarizə aparmağı öyrəndilər və özləri ilə qürur duymağa başladılar.

“Psixoloq yeganə şəxs idi ki, mən ona açıldım və məni narahat edən hər şeyi danışdım və o, mənə problemimi həll etməyə kömək etdi. Bizdə çox maraqlı təlimlər keçirilirdi, onlara getmək istəyirdik!”

Vladislav S., 17 yaş, DXR

“Yeni yerdə olmaq, müxtəlif şəhərlərdən olan insanlarla tanış olmaq və dostluq etmək çox maraqlı idi. Vəllər və psixoloq 14 gün ərzində bizi bir böyük ailə etməyə çox kömək etdilər. Bu nailiyyət heyranlıq doğurur.”

Yeqor N., 16 yaş, Zaporojye vilayəti

“Növbə çox xoşuma gəldi, həmişə bizimlə eyni dalğada olan və zəngin proqramı olan mehriban vojatılar olurdu. Biz birləşməyi və əsl komanda olmağı bacardıq. Hər gün riyaziyyat, analitika üzrə maraqlı dərnəklər keçirilirdi. Düşərgə mənə özümü dəyişdirmək üçün təkan verdi!”

Artyom M., 15 yaş, Belqorod vilayəti

“Çox şadam ki, bu düşərgəyə düşdüm! Onun haqqında unudulmaz təəssüratlar qaldı! Dəstə mənim üçün böyük bir ailə oldu. Mən iki vojatını həmişə xatırlayacağam! Onlara çox təşəkkür edirəm! Əgər imkanım olsa, oraya yenidən getmək istərdim.”

Artyom V., 17 yaş, Kursk vilayəti

Növbələr xeyriyyəçilərin vəsaiti hesabına keçirilir, iştirakçılar üçün yol və yaşayış pulsuzdur. Uşaqlar növbələrdə yalnız öz istəkləri və valideynlərinin razılığı ilə iştirak edirlər, müvəkkilə çox sayda müraciət və təşəkkürlər daxil olur.

2023-cü ilin dekabr ayında Moskva vilayətində 500 yeniyetmə üçün “Sabahkı Gün” adlı festival növbəsi keçirildi. Onun iştirakçıları “Uşaqlardan 100 ideya” adlı albom tərtib etdilər, burada uşaqların kiçik vətənlərinin inkişafı ilə bağlı təklifləri yer aldı. Bəzi təşəbbüslər artıq həyata keçmişdir. Məsələn, Zaporojye vilayətinin Melitopol şəhərində açıq havada film izləmək üçün yay kinoteatrı açıldı. 2024-cü ilin aprelində RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Mariya Lvova-Belova işgüzar səfər zamanı bu məkanda oldu.

Uşaq ombudsmanı aktyor sənətinin ustad dərslərinin keçirilməsi təşəbbüsünü öz öhdəsinə götürdü. 2024-cü ilin aprelində yeni regionlara

səfəri zamanı Mariya Lvova-Belova Luqanskın M. Qoluboviç Teatrında "Teatr ailədən başlayır" adlı ilk belə tədbirin açılışını etdi. İştirakçılarla Milli Valideyn Assosiasiyasının icraçı direktoru Larisa Sanatovskaya və motivasiya məşqçisi İrina Qalanova görüşdü. Moskva Ailə Teatr Məktəbinin bədii rəhbəri Vyaçeslav Naumenko ailəvi həvəskar teatrlara dair ustad dərsi keçdi. Donetskin "Bəhsedək" pley-bek teatrının aktyorları Tatyana Nosaç və Den Larionov emosional intellektin inkişafı üzrə master-klass keçirdilər. Daha sonra uşaqlar və valideynlər öz improvizə edilmiş tamaşalarını hazırlayıb oynadılar.

Tümen vilayətinin qubernatoru Aleksandr Moor LXR-ə ədəbiyyata çıxışı təmin etmək üçün kitabxana ilə təchiz edilmiş avtobus göndərməyə hazırlaşır ki, regionun uzaq rayonlarında da kitabxanaya çıxış olsun.

Uşaqların digər ideyaları arasında Qızıl Halqa üzrə ekskursiyalar, nadir heyvanlar və bitkilərlə dolu müasir Qırmızı Kitabın tərtibi və s. var.

Zaporojye vilayətində yeniyetmələr və onların valideynləri üçün ilk "Pulsar" mərkəzi açılmağa hazırlaşırlar. Burada onlar birgə asudə vaxtla bağlı istənilən təşəbbüslərə dəstək tapacaq, ailələr üçün faydalı layihələr hazırlayıb həyata keçirə biləcəklər, məsləhət və yardımçı mütəxəssislərin məsləhətlərini alacaqlar.

Bundan əlavə, uşaqların xahişi ilə DXR, LXR, Zaporojye və Belqorod vilayətlərindən olan 60 ailənin iştirak etdiyi "Sabahkı Gün" ailə növbələri təşkil edilmişdir. Onlar 2024-cü ilin fevral və may aylarında keçirilmiş və geniş psixoloji, mədəni, idman, əyləncəli proqramlar, master-klasslar, idman məşğələləri, maraqlı insanlarla görüşlər, konsertlər və daha çoxunu əhatə etmişdir. Növbəti belə növbə ailənin möhkəmləndirilməsi, ideyaların həyata keçirilməsi, uşaqlar və valideynlər üçün özünü ifadə və ünsiyyət üçün şərait yaradılması məqsədi ilə avqust ayında keçirilməsi planlaşdırılır.

"Layihənin ailə növbəsi iştirakçılarına bir-biriləri ilə qarşılıqlı əlaqələrinə yeni baxış imkanı verir, ailənin hər bir üzvünün yeni xarakter xüsusiyyətlərini açmağa, birləşməyə və hamının birlikdə yaradıcılıq, təhsil, idman və psixoloji tədbirlərdə iştirak etməsinə, ailə xoşbəxtliyinin sirlərini bölüşməsinə imkan yaradır."

"Sabahkı Gün" layihəsinin psixoloji xidmət kuratoru, praktiki psixoloq Anna B.

Növbələrdə işləyən mütəxəssislər üçün SPbDU və MGPDU ilə birlikdə əlavə təlim təşkil edilmişdir. "Sabahkı Gün" layihəsinin psixoloji xidmətinin iş təcrübəsi ümumiləşdirilmiş və onun əsasında hərbi əməliyyatlar zonalarından, yeni və sərhəd regionlardan olan uşaqlarla iş üzrə metodik rəhbərlik hazırlanmışdır.

"Uşaqların özlərinə" humanitar aksiyası

2022-ci ilin aprel ayının əvvəlində ANO "Rus Humanitar Missiyası" və digər tərəfdaşlarla əməkdaşlıq çərçivəsində Müvəkkilin "Uşaqların özlərinə" humanitar aksiyasına start verildi. Onun əsas ideyası ünvanlılıqdır: konkret ailələr və uşaq müəssisələrindən konkret sorğular üzrə iş. Humanitar karvanlar yükləri müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələrinə və Rusiyanın yeni regionlarındakı aksiya üzrə operativ qərargahlara, həmçinin Belqorod vilayətinə çatdırır.

Hazırda Donetsk, Mariupol, Luqansk, Melitopol, Genicheskdə beş humanitar qərargah fəaliyyət göstərir. Oradan humanitar yardım ünvanlı şəkildə ehtiyacı olan azyaşlılara, uşaqlı ailələrə, uşaq müəssisələrinə, o cümlədən aktiv hərbi əməliyyatlar rayonlarına çatdırılır. 2023-cü ildən bəri onlar vətəndaşların 3,6 mindən çox müraciətini işləyib hazırlamışlar. 2024-cü ildə 460 müraciət daxil olmuş, 1490 uşağa ünvanlı yardım göstərilmişdir. Onlar ərzaq dəstləri, şəxsi gigiyena vasitələri, geyim, dəftərxana ləvazimatları, məişət texnikası və mebel ilə təmin edilməsini, yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması, sənədlərin alınması və sosial ödənişlərin rəsmiləşdirilməsində yardım göstərilməsini əhatə etmişdir.

"Uşaqların özlərinə" aksiyası çərçivəsində artıq 28 humanitar karvan təşkil edilmiş, 16 mindən çox insana ünvanlı yardım göstərilmişdir. Ümumilikdə 250 tondan çox yardım çatdırılmışdır.

Humanitar yükə dərmanlar və vitaminlər, ixtisaslaşdırılmış qidalar, əlil uşaqlar üçün arabalar, vertikalizatorlar, trenajorlar, geyim və ayaqqabılar, yataq ləvazimatları, şəxsi gigiyena vasitələri, dəftərxana ləvazimatları, ərzaq məhsulları daxildir. Qışda ən vacib ehtiyaclar siyahısında ilk yeri istilik təmin edən əşyalar tuturdu: isti yorğanlar, portativ qızdırıcılar, müstəqil enerji təminatı üçün generatorlar.

Mariupol şəhərində «Uşaqların özlərinə» qərargahına gənc ana müraciət etdi. Onun yataqxanadakı otağı yanmışdı, əri XHƏ zamanı həlak olmuşdu. Ərinin ölümündən sonra qadın Mariupol doğum evində bir yarım ay qaldı və qızını dünyaya gətirdi. Getməyə yerləri yox idi. Yerləşdirmə orqanları ilə birgə «Uşaqların özlərinə» qərargahının əməkdaşları gənc ana üçün Makeevkada yataqxanada yer tapdılar. Onun köçməsinə kömək etdilər və ailə üçün lazım olan hər şeyi topladılar: araba, bezlər, geyim, yataq ləvazimatları, gigiyena vasitələri.

Bundan əlavə, xeyriyyə fondu vasitəsilə kompüter sinifləri və ailə tipli müvəqqəti yerləşdirmə məntəqələri təchiz edildi, uşaq tibb müəssisələrinə lazım olan dərmanlar və avadanlıqlar çatdırıldı, LXR, DXR, Zaporojye və Xerson vilayətlərində məktəblilərin 2023/24 tədris ilinə hazırlığına kömək göstərildi.

2023-cü ilin avqust ayında Zaporojye vilayətinin Melitopol şəhərində iki incəsənət məktəbi üçün musiqi alətləri alınıb və çatdırılıb. Həmçinin Mariupolda gənc balerinalar üçün klassik xoreoqrafiya üzrə master-klass təşkil edildi, bu barədə RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkildən yerli sakinlərdən biri xahiş etmişdi.

2023-cü ilin sentyabr ayında “Məktəblidən məktəbliyə” adlı xeyriyyə aksiyası keçirildi. Yeni regionlara 250 uşaq üçün 1,5 ton dəftər, gündəlik, qələm, karandaş, boya, flomaster, albom və digər dəftərxana ləvazimatları göndərildi.

Bundan əlavə, “Uşaqların özlərinə” humanitar aksiyası çərçivəsində Mariupolda (DXR) “Rodina” (“Vətən”) parkında idman meydançası quruldu.

LXR-də Əlil Uşaqların Sosial Reabilitasiya Mərkəzi üçün uşaq geyimləri, inkişaf etdirici oyunlar, şəxsi istifadə üçün əşyalar, eləcə də kiçik motorika və sensor zənginləşdirmə avadanlıqları alınıb.

Luqansk Uşaq Evinə ixtisaslaşdırılmış xəstəxana yuma-araba təqdim edildi.

Zaporojye vilayətinin Melitopol Sosial-Psixoloji Reabilitasiya Mərkəzinə ütü presləri, televizorlar, idman avadanlıqları, uşaqlar üçün kostyumlar alınıb.

“Xoşbəxt uşaqlıq” xeyriyyə layihəsi

2023-cü ilin yanvar ayından etibarən RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil və Böyük Vasili Xeyriyyə Fondu “Xoşbəxt uşaqlıq” layihəsini həyata keçirir. Layihə xeyriyyə vəsaitlərinin cəlb olunmasını və onların uşaq sosial müəssisələrinin tələbatlarına yönəldilməsini, eləcə də yeni Rusiyanın regionlarındakı uşaqlar və uşaqlı ailələrə ünvanlı yardım göstərilməsini nəzərdə tutur.

“Xoşbəxt uşaqlıq” layihəsinin 2023-cü ildə həyata keçirilməsi nəticəsində 15 uşaq təşkilatına və müəssisəsinə 28,5 milyon rubl məbləğində yardım göstərilib və 4000-dən çox uşaq ünvanlı dəstək alıb.

Layihə çərçivəsində toplanan vəsaitlərin bir hissəsi Şaxtyorsk uşaq internat evinin (DXR), Krasnodon uşaq internat evinin (LXR) və Terpenyevo internat məktəbinin (Zaporojye vilayəti) abadlaşdırılması və təmiri üçün istifadə olunur. Bundan əlavə, vəsait ciddi sağlamlıq problemləri olan uşaqlarla işləmək üçün zəruri bacarıqlara malik mütəxəssislərin ştatının formalaşdırılmasına yönəldilir. 12 müəssisənin rəhbərlərinin xahişi ilə layihə vəsaiti hesabına generatorlar, paltaryuyan və tikiş maşınları, mebel, gigiyena vasitələri alınıb və çatdırılıb. Terpenyevo internat məktəbi üçün on nəfərlik mikroavtobus alınıb.

2023-cü ilin mart ayında Şaxtyorsk və Krasnodon uşaq internat evlərində Moskva və Moskva vilayətindən yüksək ixtisaslı həkimlərdən ibarət komanda işləyirdi. Onlar uşaqların qayğısı, müalicəsi və reabilitasiyası üzrə tövsiyələr verdilər.

2024-cü ilin aprelində yeni regionlardakı müəssisələrə mütəxəssislərin təkrar səfəri baş tutdu. Moskva şəhərindən olan nevroloq, psixiatr, uşaq reabilitoloqu, psixoloq və palliativ həkim DXR-in Şaxtyorsk uşaq internat evində və LXR-in Roveni uşaq internat evində xüsusi ehtiyacı olan uşaqları müayinə etdilər.

Həmçinin xeyriyyə aksiyası çərçivəsində LXR-in Respublika Psixoloji-Tibbi-Pedaqoji Komissiyası üçün bahalı ixtisaslaşdırılmış avadanlıqların, xüsusilə loqopedin interaktiv güzgüsünün, sensor lövhələrin, trenajorların, həmçinin uşaqların intellektinin tədqiqi üçün testlərin və metodik materialların alınması məqsədilə 750 min rubl toplanmışdır.

2023-cü il iyunun 1-də Moskvada bütün yaş qruplarına uyğun təhlükəsiz məzmun festivalı olan "Xoşbəxt Uşaqlıq" adlı xeyriyyə festivalı keçirildi. Festivalı 6 mindən çox insan ziyarət etdi və bilet satışından əldə olunan vəsait eyniadlı xeyriyyə layihəsinin dəstəyinə yönəldildi.

2023-cü ilin avqust ayında işgüzar səfəri çərçivəsində Mariya Lvova-Belova əvvəlcədən hədiyyə edilmiş sertifikat çərçivəsində Donetsk Respublika ixtisaslaşmış uşaq evinə yeni avtomobil, DXR-in Səhiyyə Nazirliyinin Respublika Travmatologiya Mərkəzinə mənfi təzyiqlə yaraların müalicəsi üçün avadanlıqlar, eləcə də LXR nümayəndələrinə yeni yeniyetmə məkanı yaratmaq üçün 5 milyon rubl dəyərində sertifikat təqdim etdi.

Həmçinin layihə çərçivəsində loqopedin interaktiv güzgüsü, sensor lövhələr, trenajorlar, uşaqların intellektinin tədqiqi üçün testlər və metodik materiallar LXR-in Respublika Psixoloji-Tibbi-Pedaqoji Komissiyasına təqdim edilmişdir. Belqorod vilayətinin Uşaq Regional Klinik Xəstəxanasına tibbi sərfiyyat materialları alınıb.

Krasnodon uşaq internat evinə (LXR) on ədəd elektrikli xüsusi tibbi yataqlar təqdim edilmişdir.

Bundan əlavə, uşaqlı ailələrə ünvanlı yardım göstərilir.

Belə ki, Zaporojye vilayətindən çoxuşaqlı ailə üçün miniven alınmışdır. Valideynlər on uşağı tərbiyə edir, onlardan yeddisi qəyyumluğa götürülmüşdür. DXR-dən olan çoxuşaqlı anaya iki mərtəbəli ev almaq üçün sertifikat təqdim edilmişdir. Qadın səkkiz uşağı təkbaşına böyüdür, çünki onların atası keçən ilin aprel ayında hərbi əməliyyatlar zamanı həlak olmuşdur. 2023-cü ilin sentyabr ayında hərbi əməliyyatlar zamanı ayağını itirmiş çoxuşaqlı tək ata üçün geniş ev alınmışdır.

"Ağ yaylıq" aksiyası uğurla həyata keçirildi: bu aksiya çərçivəsində hərbi əməliyyatlar zonalarından olan köçkünlərin, uşaqlı ailələrin, eləcə də uşaqların maraqlarının təmin olunmasına kömək edən təşkilatların ehtiyacları üçün 3 milyon rubl toplanmışdır.

Uşaqların reabilitasiyası və müalicəsinə yardım

Müvəkkil aparatının işinin xüsusi istiqaməti Ukraynanın hərbi təcavüzündən zərər çəkmiş uşaqların reabilitasiyasına yardım göstərməkdir.

2023-2024-cü illərdə 246 uşağın iştirak etdiyi doqquz tibbi reabilitasiya və sanatoriya-kurort müalicəsi seansı keçirilib, onlar müalicə proqramı bitdikdən sonra dərhal evlərinə qayıdıblar.

- 15 uşağın hər biri DXR-dən olan serebral iflic diaqnozu ilə valideynlərinin müşayiəti ilə Moskva vilayətində reabilitasiya kursu keçib;
- əlilliyi olan 23 uşaq Moskva vilayətində kompleks psixoloji-tibbi-sosial müşayiət proqramından keçib;
- DXR-dən olan mərkəzi sinir sistemi xəstəlikləri, o cümlədən serebral iflic səbəbindən hərəkət pozğunluqları olan 12 uşaq valideynləri və qanuni nümayəndələri ilə birlikdə Moskva vilayətində sanatoriya-kurort müalicəsi alıb;
- Zaporojye vilayətindən 50 nəfər tənəffüs yolları, dayaq-hərəkət sistemi, mədə-bağırsaq traktı xəstəlikləri olan uşaq Krasnodar diyarında sanatoriya-kurort müalicəsi keçib;
- Xerson vilayətindən 50 nəfər xroniki respirator xəstəlikləri olan uşaq Krasnodar diyarında reabilitasiya keçib və istirahət edib;
- DXR-in internat müəssisəsindən olan 14 xüsusi təhsil ehtiyacı olan uşaq Krım Respublikasında müalicə alıb;
- LXR-in internat müəssisəsindən olan 25 xüsusi təhsil ehtiyacı olan uşaq Krım Respublikasında müalicə alıb;
- Zaporojye vilayətinin internat müəssisəsindən olan 45 uşaq Krım Respublikasında müalicə alıb;
- Novoluqansk qəsəbəsindən 12 uşaq valideynləri və müşayiət edən şəxslərlə birlikdə Krasnodar diyarında istirahət edib.

2023-cü ilin avqust ayında Mariya Lvova-Belova Donetskdəki Respublika Uşaq Klinik Xəstəxanasında 16 yaşlı Kirili ziyarət edib, o, Qorlovkada Ukrayna atəşinə düşərək çox ağır yaralanmışdı. Oğlanın anası əvvəllər müvəkkilə müraciət edərək Moskvada müalicə və reabilitasiya ilə bağlı kömək istəyib.

Sentyabr ayının əvvəlində Kiril Moskvadakı federal tibb mərkəzinə hospitalizasiya edildi.

Eyni zamanda, Şaxtyorsk uşaq internat evindən (DXR) iki uşaq reabilitasiyaya gəldi.

Müvəkkil aparatı minalardan partlayış travması olan uşaqların, o cümlədən protezləşdirmə ilə bağlı müalicə və tibbi reabilitasiyasının təşkilində köməklik göstərir. Müvəkkilin köməyi ilə uşaqlar profillərinə görə ölkədəki ən yaxşı paytaxt və federal uşaq klinikalarına göndərilir. Məsələn, RDCK və Təxirəsalınmaz Uşaq Cərrahiyyəsi və Travmatologiya Elmi-Tədqiqat İnstitutuna.

Belə ki, DXR-dən olan bir oğlan ağır minalardan partlayış travması aldı və təxirəsalınmaz Uşaq cərrahiyyəsi və travmatologiya elmi-tədqiqat institutuna təcili hospitalizasiya edildi. Həkimlər onu sağaltmaq, bütün zəruri kompleks reabilitasiya mərhələlərini həyata keçirmək və protezləşdirməyə hazırlamaq üçün əllərindən gələni etdilər. "Motorika" MMC-nin mütəxəssisləri sayəsində yeniyetmə oğlan əlilə, onun eskizi əsasında əl ilə çəkilmiş bioloji protez aldı. Protezin bütün funksiyalarını öyrəndikdən sonra oğlan yenidən hər iki əlindən istifadə edə biləcək. Bioloji protezin xərcləri 1,5 milyon rubl təşkil etdi və müvəkkil tərəfindən cəlb edilən xeyriyyə vəsaiti hesabına ödənildi.

2023-cü ilin iyul ayında müvəkkil DXR-dən olan 13 yaşlı yeniyetmənin təcili uşaq cərrahiyyəsi və travmatologiya elmi-tədqiqat institutuna hospitalizasiyası və sonrakı reabilitasiyasına kömək etdi.

Yeni regionlarda uşaq infrastrukturunun inkişafı

RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin dəstəyi ilə LXR-in Belovodsk, DXR-in Mariupol və Makeyevka şəhərlərində üç yeniyetmə mərkəzi açılmışdır ki, burada uşaqlar maraqlı və faydalı vaxt keçirə bilərlər. Bu mərkəzlərdə həmçinin "Valideyn qonaq otağı" layihəsi həyata keçirilir, hər ay uşaqların tərbiyəsi məsələləri ilə bağlı mütəxəssislərlə görüşlər keçirilir.

2023-cü ilin dekabr ayında müvəkkilin dəstəyi ilə Luqanskda valideynlərin öz uşaqlarını bir neçə saatlıq gətirə biləcəyi, bu müddətdə isə dincələ və işlərini görə biləcəkləri əlilliyi olan uşaqlar üçün gündüz mərkəzi açıldı.

2024-cü ilin iyun ayında Zaporojye vilayətinin Melitopol şəhərində Psixoloji-Pedaqoji, Tibbi və Sosial Yardım Regional Mərkəzi "Yeni imkanlar mərkəzləri" adlı Ümumrusiya qrant müsabiqəsinin 15 qalibindən biri oldu. Qaliblər əlilliyi olan uşaqlar üçün yeni rahat məkan yaratmaq üçün 2 milyon rubla qədər vəsait alacaqlar. Müsabiqə "Uşaqlar üçün Ölkə" xeyriyyə fondu ilə birgə keçirilib. Məkanın açılışı 2024-cü ildə planlaşdırılıb.

Beynəlxalq əməkdaşlıq

RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri və xarici dövlətlərin rəsmi şəxsləri ilə əməkdaşlığa açıqdır. XHƏ dövründə onlarla bir neçə görüş keçirilib.

Belə ki, 2022-ci ilin oktyabr ayında müvəkkilin BMT Qaçqınlar üzrə Ali Komissarlığının (BMTQAK) Rusiya Federasiyasındakı Nümayəndəliyinin rəhbəri Karim Atassi ilə görüşü baş tutdu. Uşaq ombudsmanı XHƏ-dən təsirlənmiş ərazilərdən olan yetim uşaqlara və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlara sosial dəstək göstərilməsi barədə ətraflı məlumat təqdim etdi. Bundan əlavə, nümayəndəliyin sorğusuna əsasən əlavə məlumat da təqdim edildi.

2023-cü ilin yanvar ayında UNICEF-in Avropa və Mərkəzi Asiya ölkələri üzrə regional direktoru Afshan Xan ilə görüş keçirildi. Müvəkkil atəş altında olan rayonlardan uşaqların köçürülməsi, onların yerləşdirilməsi, qohumlarının axtarışı və ailələrin birləşdirilməsi və s. barədə danışdı.

Bundan əlavə, müvəkkil aparatı Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi (BQXK) ilə üçüncü ölkələrdə olan uşaqların axtarışı və ailələrlə birləşdirilməsi məsələlərini müzakirə edir. BQXK-ya uşaqların siyahıları və Avropa İttifaqı ölkələrində olan qohumlarının əlaqə məlumatları təqdim edilib. Hazırda BQXK-nın aktiv dəstəyi ilə uşaqların ailələri ilə qovuşmasının bəzi halları işlənir. Onun nümayəndələri transferin təşkili və yaşayış xərclərinin ödənilməsində, həmçinin üçüncü ölkələrdə olan uşaqların axtarışı və Rusiyada olan valideynləri ilə birləşdirilməsində köməklik göstərir.

2023-cü il aprelin 5-də Mariya Lvova-Belova BMT Təhlükəsizlik Şurasının "Arria formulu" üzrə qeyri-rəsmi iclasında çıxış etdi, mövzu "Uşaqlar və silahlı münaqişə: Ukrayna böhranı. Münaqişə zonasından uşaqların evakuasiyası" idi. Həmçinin, Donbasdakı vəziyyətlə bağlı məruzələri DXR-də İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil Darya Morozova, DXR-in Uşaq Hüquqları üzrə məsləhətçisi

Eleonora Fedorenko, Donetskdən həkim-travmatoloq Yevgeni Jilitsin təqdim etdilər. “Uşaqların özlərinə” humanitar aksiyasının cari nəticələri barədə onun rəhbəri Aleksey Petrov məlumat verdi.

2023-cü il mayın 16-da Mariya Lvova-Belovanın Rusiya Federasiyası və Belarus Respublikasındakı Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi nümayəndə heyətinin rəhbərliyi ilə işgüzar görüşü keçirildi. Uşaqların və onların valideynlərinin və ya digər yaxın qohumlarının axtarışı məsələləri ətraflı müzakirə olundu. Əməkdaşlığın davam etdirilməsi barədə razılıq əldə edildi.

2023-cü il mayın 19-da müvəkkil BMT Baş Katibinin uşaqlar və silahlı münaqişələr üzrə xüsusi nümayəndəsi Virciniya Qamba ilə görüşdü. Söhbətin əsas mövzusu münaqişədən təsirlənən uşaqların hüquqlarının qorunması oldu. Yeniyetmələrə qarşı mümkün pozuntuların qarşısının alınması tədbirləri müzakirə edildi.

2023-cü il iyunun 29-da Moskvada Mariya Lvova-Belovanın İtaliya Katolik Yepiskoplar Konfransiyasının sədri kardinal Matteo Dzuppi ilə işgüzar görüşü keçirildi. Tərəflər hərbi əməliyyatlarla bağlı humanitar məsələləri və uşaqların hüquqlarının qorunmasını müzakirə etdilər. Danışıqların nəticəsində ikitərəfli qrup yaradıldı, bu çərçivədə Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin dəstəyi ilə Ukraynadan qohumları ilə qovuşmaq istəyən uşaqlar haqqında məlumat mübadiləsi və tədbirlərin koordinasiyası aparılır.

Kardinal Matteo Dzuppi Boqdan Yermoxinin qohumu ilə qovuşmasına gətirib çıxaran danışıqlar prosesinə kömək etdi (səhifə 10). Rusiya Federasiyasındakı Apostol Nunsiaturası nümayəndələri, Ukrayna tərəfinə hər hansı bir səbəbdən özləri haqqında tam məlumat verməyə hazır olmadıqda, uşaqların, eləcə də uşaqlı ailələrin və yetkin vətəndaşların Rusiyada qalma məlumatlarını təsdiq etməkdə kömək edirlər. Beləliklə, 2023-cü il dekabrın 1-də Moskvada, Apostol nunsiaturasinin binasında bir il əvvəl Rusiyada qovuşmuş və burada qalmaq qərarına gəlmiş ana və beş uşağı ilə görüş keçirildi.

2023-cü il iyulun 4-də müvəkkil Qətərin Rusiyadakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Əhməd Ben Naser Ben Casem Əl Tani ilə görüşdü. Söhbətin mövzusu hərbi əməliyyatlarla üzləşən azyaşlıların sağlamlığının və həyatının qorunması üçün Rusiya tərəfinin hərəkətləri, eləcə də XHƏ zamanı ayrılmış uşaqlar və valideynlərin qovuşması məsələləri idi.

Müvəkkil və Qətər Dövləti arasındakı əməkdaşlıq

Qətər Dövləti nümayəndələri qovuşma prosesinə dərindən daxil oldular: detalları öyrəndilər, Ukrayna tərəfi ilə danışıqların aparılmasında, həm də uşaqların, valideynlərin və müşayiət edən şəxslərin transferinin, yaşayış və qidalanma xərclərinin ödənilməsində kömək edirlər.

2023-cü ilin oktyabr ayından etibarən Qətər Dövlətinin birbaşa iştirakı ilə ailələrin qovuşması sahəsində mühüm uğurlar əldə edilmişdir:

- Rusiyanın ərazisində dörd ailədən səkkiz uşaq qovuşmuşdur;

- Ukrayna ərazisində 27 ailədən 34 uşaq qovuşmuşdur.

Qətər Dövləti nümayəndələri ailələrin qovuşması hallarını şəxsən öz xarici diplomatik nümayəndəliklərində təsdiqləyirlər. Qətər Dövlətinin Rusiyadakı Səfirliyində artıq altı belə görüş baş tutmuşdur. Bu görüşlərdə tez-tez Qətər Dövlətinin Rusiyadakı fövqəladə və səlahiyyətli səfiri Əhməd ben Naser ben Casim Əl Tani iştirak edir.

Bizim birgə fəaliyyətimiz çərçivəsində hər bir yeni ailə qovuşması Rusiyanın kütləvi informasiya vasitələri və Qətər Dövləti tərəfindən yaradılmış Al-Cazeera kanalı vasitəsilə geniş və qərəzsiz şəkildə işıqlandırılır, bu da ailələrin qovuşması işində bizim fəaliyyətimiz haqqında beynəlxalq səviyyədə dəqiq məlumatların yayılmasına kömək edir.

Hazırda valideynlərin qarşılıqlı anlaşmaya gələ bilmədiyi ailə mübahisələri hallarında neytral tərəfin köməyi ilə mediaçılıq və kompromisə nail olmaq imkanı yaranmışdır, ilk növbədə uşaqların maraqları naminə. Hələlik bu imkandan heç kim istifadə etməyib.

Qətərin yardımı yalnız uşaqların ailələri ilə qovuşması məsələləri ilə məhdudlaşmır. Dövlətin nümayəndələri onların gələcək həyatında da iştirak edir, uşaqların cəmiyyətə yenidən inteqrasiyası və onların fiziki, eləcə də psixo-emosional sağlamlığı ilə bağlı səmimi narahatlıq göstərirlər.

2024-cü ilin aprel ayında Qətər özünün Doxa şəhərində qovuşmuş ailələr üçün bərpa proqramı təşkil etdi, burada on uşaq və onların yaxınları iştirak etdilər. RF Prezidenti yanında

Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Mariya Lvova-Belova Doxada ailələrlə görüşdü.

Həmçinin, Qətərə rəsmi səfəri çərçivəsində Rusiya uşaq ombudsmanı və Qətərin Xarici İşlər Nazirliyinin beynəlxalq əməkdaşlıq üzrə dövlət naziri Lolwa Əl-Xatir arasında gələcək əməkdaşlıq barədə danışıqlar aparıldı.

Müvəkkil və Ukrayna hakimiyyəti orqanlarının qarşılıqlı əlaqəsi

XHƏ başlayandan bəri Ukrayna hakimiyyət orqanlarının nümayəndələri RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilə rəsmi müraciət etməyib. Qeyd edək ki, Mariya Lvova-Belova Ukrayna tərəfi ilə əməkdaşlığa açıqdır və əgər rəsmi sorğular daxil olarsa, onlar nəzərdən keçiriləcək.

Zamanla müvəkkil aparatı və Ukrayna arasında informasiya mübadiləsi, məlumatların təsdiqlənməsi, qovuşma prosesinin koordinasiyası üçün işçi əlaqə kanalı yaradıldı. Bu kanal vasitəsilə iş mütəmadi və konstruktiv şəkildə aparılır.

2023-cü ilin oktyabr ayında Qətər əlaqələrdə vasitəçi oldu və 2024-cü il aprelin 24-də Doxada ilk dəfə Qətərin vasitəçiliyi ilə Ukrayna tərəfi ilə üzbəüz danışıqlar aparıldı, burada qovuşmaq istəyən ailələrə kömək və hazırda Rusiyada yaşayan və Ukraynadakı yaxınları ilə qovuşmaq istəyən 29 uşağı, eləcə də Ukraynada yaşayan və Rusiyada onları gözləyən yaxınları olan 11 uşağı əhatə edən aktual siyahılar müzakirə edildi.

Bu siyahıdan altı uşaq 2024-cü il mayın 23-də Ukraynada öz yaxınları ilə qovuşdu. Razılaşmalar çərçivəsində iş davam etdirilir.

Eyni zamanda, Ukrayna tərəfi bəzi hallarda uşaqların Rusiyadakı yaxınlarına qaytarılması prosesini gecikdirir, mümkün olan bütün inzibati yardım tədbirlərini görmür.

Ukraynanın uşaqların maraqlarına qarşı yönəlmiş hərəkətləri

Müvəkkilin və onun aparatının XHƏ zonalarında birbaşa fəaliyyəti, uşaqlar və onların valideynləri ilə ünsiyyəti, mətbuatdakı nəşrlərin təhlili göstərir ki, Ukrayna uşaqların maraqlarına qarşı hərəkət edir:

- Əvvəlcə Ukrayna hərbi əməliyyatların getdiyi təhlükəli zonalardan uşaqları təxliyə etmədi və onlar Ukrayna hərbçiləri və neonasist qüvvələr üçün canlı qalxan rolunu oynayırdılar. İndi isə Ukrayna tərəfi seçmə hüququ olmadan məcburi təxliyə aparır, baxmayaraq ki, bizə daxil olan məlumata görə, bir sıra ailələr Rusiyaya köçmək istərdi.
- Ukrayna Donbasdan olan yetim uşaqları və onları himayəyə götürmüş rus ailələrini, eləcə də Rusiyanın yeni regionlarında uşaqlara humanitar yardım göstərən rus mütəxəssisləri və onların ailələrini təqib edir. Onlara telefon və sosial şəbəkələr vasitəsilə hədələr gəlir. İnternetdə ailələrin və mütəxəssislərin şəxsi məlumatları açıq şəkildə yerləşdirilir. Uşaqların ailələri ilə qovuşması prosesində köməklik göstərən könüllülər və humanitar layihələrin işçiləri təqib olunur.

2023-cü ilin aprel yayında Mariupoldan olan bir yeniyetmə yetim uşağı Rusiyada qəbul edildiyi ailədə telefon zəngləri və mesajlarla Ukrayna ərazisindən hücuma məruz qalmışdır. Onu ailəyə zorla yerləşdirildiyini və geri qayıtmaq istədiyini söyləməyə məcbur edirdilər. Oğlanın imtinasına cavab olaraq, cinayətkarlar onun bacılarının həyatına təhdid etməyə başladılar. Yeniyetməni xilas etmək üçün o, Ukraynaya qayıtmalı idi. Bu provokasiyanın qarşısını almaq mümkün oldu.

- Ukrayna, uşaqlarını qısa müddətli istirahətə Rusiyaya göndərilmiş valideynlərə təzyiq göstərmiş, onların tezliklə geri qaytarılmasını tələb etmiş və onları Rusiyanın təşkilatçılarına qarşı ifadə verməyə məcbur etmişdir.
- Ukrayna tərəfindən, məsələn, Save Ukraine kimi qeyri-kommersiya təşkilatları fəaliyyət göstərir ki, onlar öz hərəkətlərini Rusiya tərəfi ilə razılaşdırmadan qovuşma işində tərəfdaşlarla əlaqələndirmədən, qohumlara təlimatlar verirlər, onlara hekayələr qururlar ki, bu hekayələri sərhəd xidməti işçilərinə danışsınlar. Nəticədə, Rusiyanın sərhəd keçidinin vaxtı uzanır və uşaqların təhvil verilməsi üçün zəruri sənədlərin hazırlanması müddəti artır, bu da ailələrin tezliklə qovuşmasına mane olur və xüsusilə də, insanların əslində olmadıqları şəxs kimi özlərini təqdim etdikləri hallarda sərhəd keçidi ilə bağlı problemlər yaradır.
- Ukrayna Belqorod, Bryansk, Kursk vilayətləri və digər regionlardakı yaşayış məntəqələrinə ardıcıl olaraq atəş açır ki, bu da uşaqların

zərər çəkməsinə səbəb olur. Müvəkkil sərhəd bölgələrindəki dinc sakinlərə yardım göstərməyə kömək edir.**

- Ukraynanın dəstəyi ilə uşaqları açıq məlumatlardan istifadə edərək izləmək təşəbbüsləri həyata keçirilir.
- Ukrayna qovuşmuş ailələrdən ifadə verməyi və vəziyyəti reallığa uyğun olmayan şəkildə təqdim etməyi tələb edir. Ukrayna sərhədini keçdikdən sonra ailələrin şərhləri və rəyləri tez-tez kəskin şəkildə dəyişir.
- Ukrayna ailələrin uşaqlarla qovuşması işini çətinləşdirən feyklər yaradır, bu da xüsusilə valideynlər və qohumlar arasında Rusiyanın fəaliyyətlərinə inamsızlıq yaradır. Məsələn, Ukrayna, guya müharibə zamanı itkin düşən uşaqlar haqqında məlumatı childrenofwar.gov.ua saytında yayımlayır. Müvəkkil aparatı orada yerləşdirilən məlumatları dəfələrlə yoxlamış və uyğunsuzluqlar aşkar etmişdir: belə ki, uşaqlar çoxdan sağlamlıq düşərgəsindən evə qayıdıblar, ailə bir-birinə qovuşub, lakin onların məlumatları hələ də saytda qalır. Bəzi qohumlar XHƏ-nin ilk aylarında, hansısa səbəbdən əlaqəni itirdikdə sayta sorğular göndərirdilər, lakin indi uşaqlar tapılıb. Beləliklə, bu resursda guya Rusiyaya zorla köçürülən 19 min uşaq haqqında məlumatlar reallığa uyğun deyil və ona etibar etmək olmaz.

İctimai məkanda dezinformasiya

Təəssüf ki, XHƏ zamanı uşaqların xilas edilməsi və hüquqlarının müdafiəsi ilə bağlı Rusiya Federasiyası və RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin işi haqqında məlumat xarici KİV-lər və siyasətçilər tərəfindən təhrif edilir: güman edirik ki, bu, bəzi hallarda qəsdən, bəzi hallarda isə vəziyyəti bilməməkdən və ya peşəkarlığın olmaması ilə əlaqədar olaraq baş verir.

Ukrayna uşaq hüquqlarının qorunması məsələsində misli görünməmiş bir dezinformasiya kampaniyasına start verib, bu məsələ maksimal dərəcədə siyasiləşdirilir. Elə təəssürat yaranır ki, Ukrayna tərəfinin məqsədi ailələrə kömək etməkdən daha çox mifoloji bir sistem yaratmaqdır.

Xarici KİV-lərin təhlili göstərir ki, materialların müəllifləri RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin işi ilə bağlı nəticələri təsdiqlənməmiş məlumatlar əsasında çıxarırlar. Onların arqumentasiyası abstraktdır: adlar, soyadlar, ünvanlar daxil deyil, buna görə də onu yoxlamaq mümkün deyil. Əslində, KİV-lər feyklər yaradır.

Xarici KİV-lərin həqiqətə uyğun olmayan tez-tez irəli sürdüyü iddialar arasında belə ifadələr var: “Rusiya uşaqları deportasiya edir” (təhlükəsiz regionlara gətirilmiş uşaqlar haqqında), “Rusiya valideynlər və uşaqların qovuşmasına mane olur” (müvəkkil aparatına belə hallar məlum deyil; əksinə, hər hansı maneələrin aradan qaldırılması üçün müxtəlif səylər göstərilir).

Terminlərin yanlış istifadəsi problemini də qeyd edək. Belə ki, xarici KİV-lər tez-tez Donbasdan olan yetim uşaqların ailələrə yerləşdirilməsi ilə bağlı “adoption” (övladlığa götürmə) terminindən istifadə edirlər, halbuki “guardianship” (qəyyumluq) və ya, şərti olaraq, “foster care” (müvəqqəti ailə baxımı), “custody” (himayə) terminlərindən istifadə edilməli idi.

Ehtimal edirik ki, belə bir səhv Rusiya Federasiyası və Qərb ölkələrinin qanunvericiliyində bu məsələyə yanaşmada olan əhəmiyyətli fərqlərlə əlaqədar ola bilər.

Bundan əlavə, İnternetə və mətbuata yanlış məlumatların sızdırılması məqsədilə rus internet resurslarına haker hücumları edilir.

Məsələn, 2022-ci il avqustun 23-də “Meduza” və “Mediazona” nəşrləri Krasnodarın ailə və uşaq məsələləri idarəsinin saytına istinad edərək aşağıdakıları bildirmişdilər: “Azad edilmiş Mariupoldan olan 1000-dən çox körpə artıq Tümen, İrkutsk, Kemerovo və Altay diyarında yeni ailələr tapıb. Daha 300-dən çox körpə Krasnodar diyarının ixtisaslaşdırılmış müəssisələrində müvəqqəti saxlanılır və yeni ailələri ilə tanış olmağı səbirsizliklə gözləyirlər”. Avqustun 24-də dövlət orqanı bu məlumatı təkzib edərək, materialın server proqram təminatında olan zəiflikdən istifadə edərək icazəsiz yerləşdirildiyini və sonradan saytın DDoS hücumuna məruz qaldığını bildirdi. Bununla belə, bu qeydlər Ukrayna Xarici İşlər Nazirliyinin Rusiya Federasiyası vətəndaşları tərəfindən Ukrayna uşaqlarının qanunsuz övladlığa götürülməsi ilə bağlı bəyanat verməsi üçün əsas oldu.

Eyni zamanda, RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Mariya Lvova-Belovanın XHƏ zamanı uşaqların müdafiəsi üzrə fəaliyyəti maksimal dərəcədə şəffafdır.

Bu iş haqqında məlumatı İnternetdə rəsmi uşaq ombudsmanı saytından (deti.gov.ru), müvəkkilin şəxsi səhifələrindən və “Vkontakte” və Telegram sosial şəbəkələrində “Uşaq hüquqları müdafiəçisi” icmalarından asanlıqla əldə etmək olar. Bundan əlavə, müvəkkil daimi olaraq mətbuat konfransları, müsahibələr və Rusiya və xarici KİV-lər üçün şərhlər verir.

Belə ki, Rusiya Federasiyasının Xarici İşlər Nazirliyinin mətbuat mərkəzində müvəkkilin iki mətbuat konfransı (2022-ci ilin aprel və oktyabr aylarında) keçirilib, burada Mariya Lvova-Belova görülən işlər barədə ətraflı məlumat verib, əsasən xarici jurnalistlərin suallarını cavablandırıb. Tədbirlər həm əyani, həm də onlayn rejimdə keçirilib. Bu cür üçüncü mətbuat konfransının 2024-cü ilin iyununda keçirilməsi planlaşdırılır.

Bundan əlavə, 2023-cü ildə müvəkkil bir sıra xarici KİV-lərə eksklüziv müsahibələr verib və çəkilişlərdə iştirak edib. Onlar arasında Amerika xəbər kanalı Vice News, Yaponiyanın NHK telekanalı, İtaliyanın RAI telekanalı, İspaniyanın El País qəzeti, İsveçrənin Weltwoche jurnalı, İspaniyanın 100 Giorni da Leoni videobloqu, Kolumbiyanın W Radio radiostansiyası, Böyük Britaniyanın ITV telekanalı var.

Müsahibələrdə əsasən eyni suallar səsləndirilib. Qeyd etmək vacibdir ki, bəzi nəşrlərdə yenidən yanlış anlayışlardan – “övladlığa götürmə” və “deportasiya” istifadə olunub.

2023-cü ilin noyabr ayında xarici jurnalistlər üçün 12-ci “Sabah” növbəsinə mətbuat turu təşkil edilib. Yeni regionlardan olan uşaqların necə istirahət etdiklərini görmək və onlarla ünsiyyət qurmaq üçün Amerika ABC News telekanalının, İtaliyanın La Repubblica qəzetinin, Finlandiyanın “Helsingin Sanomat” qəzetinin, Yaponiyanın “Sankei Shimbun” qəzetinin jurnalistləri gəlib.

XHƏ zamanı uşaqların müdafiəsi ilə bağlı Ukrayna və onun tərəfdarları tərəfindən yaradılmış əsas feyklər bunlardır:

Feyk № 1: “Rusiya uşaqları deportasiya edir və çıxarır”

Bu belə deyil. 2022-ci ilin fevral ayından etibarən Rusiya Federasiyası Ukraynadan və Donbas respublikalarından təxminən 4,8 milyon sakin qəbul edib, onlardan 700 mindən çoxu uşaqdır. Uşaqların əksəriyyəti valideynləri və ya yaxın qohumları ilə birlikdə Rusiyanın təhlükəsiz bölgələrinə gəliblər. Donbasın uşaq sosial müəssisələri öz yetirmələrinə təhlükəsizlik təmin etmək üçün atəş altından çıxıblar.

Feyk № 2: «Rusiyanın uşaqların övladlığa götürülməsi proqramı var»

Rusiya Federasiyasında XHƏ zonalarından uşaqların övladlığa götürülməsi proqramı yoxdur. Minlərlə uşağın övladlığa götürülməsi haqqında məlumatlar etibarsızdır. RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin dəstəyi ilə 2022-ci ilin aprel-oktyabr aylarında rus ailələrinə 380 yetim və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaq, böyük ailə qrupları və əlilliyi olan uşaqlar qəyyumluğa verilib. Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil aparatının məlumatına görə, DXR və LXR-dən olan uşaqların övladlığa götürülməsi, bu respublikalar suveren dövlətlər olduqda həyata keçirilməyib.

Ətraflı məlumat üçün «Valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqların rus vətəndaşlarının ailələrinə qəyyumluğa verilməsi» bölməsinə baxın.

Feyk № 3: «Rusiya Ukraynadan olan uşaqları geri qaytarmır»

Biz XHƏ-nin başlanmasından bəri müxtəlif səbəblərə görə ayrılmış ailələrin qovuşması ilə ardıcıl və açıq şəkildə məşğul oluruq. Bizə daxil olan müraciətləri operativ şəkildə işləyirik: lazım olduqda uşağın axtarışında köməklik göstəririk, baxmayaraq ki, çox vaxt uşaqlar yaxın qohumları ilə birlikdədir və onların yeri valideynlərə məlumdur. Sənədlərin hazırlanmasında köməklik göstəririk. Rusiyanın ərazisində ananı, nənəni və ya digər yaxın adamı müşayiət edirik, tez-tez otel və nəqliyyat xərclərini ödəyirik, görüş təşkil edirik. Bu fəaliyyətləri Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi, Qətər Dövləti və Vatikan ilə əməkdaşlıqda həyata keçiririk.

Bundan əlavə, diqqətə çatdırırıq ki, bir çox ailələr könüllü təşkilatların köməyi ilə müstəqil şəkildə qovuşur. Ətraflı məlumat üçün “RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin ailələrin qovuşmasına kömək etməsi” bölməsinə baxın.

Feyk № 4: “Rusiya uşaqların qaytarılması ilə bağlı Ukrayna tərəfi ilə əməkdaşlıq etmir”

Rusiyanın Ukrayna tərəfi ilə qarşılıqlı əlaqə üçün işçi kanalı var ki, bu da fərdi sorğuları işləməyə imkan verir. Zəruri sənədlər, məlumatlar Qətərin, bəzi məsələlərdə Vatikanın vasitəçiliyi

ilə mübadilə olunur və ailələrin qovuşma prosesi koordinasiya edilir. Uşaqlar həm Rusiya, həm də Ukrayna ərazisində ola bilərlər. Ətraflı məlumat üçün “RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkilin ailələrin qovuşmasına kömək etməsi” bölməsinə baxın.

Feyk № 5: “XHƏ zonalarından olan uşaqları rus vətəndaşlığına keçməyə məcbur edirlər”

Dörd yeni subyekt RF-nin tərkibinə daxil olduqdan sonra, onların sakinləri, o cümlədən yetkinlik yaşına çatmayanlar, Rusiya vətəndaşı olaraq tanınıblar və Rusiya pasportlarını rəsmiləşdirmək imkanı əldə ediblər. 14-18 yaş arası uşaqlar qərarı müstəqil şəkildə qəbul edirlər. 14 yaşa qədər uşaqlar üçün isə ərizəni onların qanuni nümayəndələri – valideynlər və ya qəyyumlar təqdim edirlər. Yetim və valideyn himayəsindən məhrum olmuş uşaqlar üçün qanuni nümayəndələr onların tərbiyə olunduğu sosial müəssisələrin rəhbərləridir.

RF-nın yeni vətəndaşları həmçinin əvvəlki Ukrayna vətəndaşlığını da saxlayırlar, əgər onlar buna sahib idilər və ondan çıxmaq istəmədiklərini bildirməyiblər. Beləliklə, vətəndaşlığın dəyişdirilməsindən söhbət getmir.

RF tərkibinə daxil olmazdan əvvəl DXR və LXR müstəqil dövlətlər idi. Respublikalar yarandıqdan sonra orada doğulan uşaqlar müvafiq olaraq DXR və LXR vətəndaşlığı alırdılar. 2014-cü il aprelin 7-dək doğulan uşaqların əksəriyyəti Ukrayna vətəndaşlığına malik idi.

Referendumlar keçməmişdən əvvəl DXR, LXR (2019-cu ildən), Zaporojye və Xerson vilayətlərinin (2022-ci ilin mayından) sakinləri və onların yetkinlik yaşına çatmayan uşaqları sadələşdirilmiş qaydada Rusiya vətəndaşlığına qəbul edilə bilirdilər ki, bu da onlara RF vətəndaşlarına təqdim olunan hüquq və zəmanətləri, o cümlədən sosial ödənişləri almağa imkan verirdi.

Sadələşdirilmiş qaydada vətəndaşlığa qəbul proseduru uşaqların hüquqlarını məhdudlaşdırmır. Rusiya vətəndaşlığı Federal və regional qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş sosial dəstək tədbirlərini almağa, RF ərazisində təhsil müəssisələrinə qəbul kimi yeni imkanlara daha tez çıxış əldə etməyə imkan verir.

Vətəndaşlıq almadan ailələr və yetim uşaqlar yalnız məhdud sayda sosial təminatlara iddia edə bilərlər. Uşaqlar yetkinlik yaşına (18 yaş) çatdıqda onlar müstəqil olaraq Rusiya vətəndaşı olaraq qalmaq istədiklərinə qərar verə biləcəklər. Hazırda, ailələrdən aldığımız məlumatlara görə, insanlar Ukraynaya qayıtmaq istəyirlərsə, Rusiya vətəndaşlığından imtina etməlidirlər.

Feyk № 6: “RF-də XHƏ zonalarından olan uşaqlar üçün yenidən tərbiyə düşərgələri fəaliyyət göstərir. Bu düşərgələrdə uşaqlar üçün hərbi hazırlıq təşkil olunur”

Rusiyada, o cümlədən XHƏ zonasından olan uşaqlar üçün yenidən tərbiyə düşərgələri yoxdur.

Uşaqların sağlamlıq mərkəzləri və düşərgələrində istirahət forması ölkədə populyardır və artıq 100 ildir inkişaf edir, bu müddət ərzində geniş infrastruktur yaradılmışdır. Bu növ istirahətin XHƏ zonalarından olan uşaqları da əhatə etməsi məntiqidir.

Bir qayda olaraq, düşərgə növbələrinin proqramı yalnız rekreasiya və sağlamlaşdırma deyil, həm də təhsil və inkişaf tədbirlərini nəzərdə tutur. 2022-ci ilin noyabr ayında müvəkkilin və Çeçenistan Respublikası rəhbərinin təşəbbüsü ilə qanunla münaqişədə olan yeniyetmələr üçün yeni formatda düşərgə növbəsi keçirildi. Növbənin məzmunu idman-vətənpərvərlik mövzusunda idi. Format, hüquq-mühafizə orqanlarının profilaktik nəzarətində olan yetkinlik yaşına çatmayan oğlanların sosiallaşmasına yönəlib. Onun iştirakçıları RF-nin 15 regionundan olan 192 nəfər oldu. Onların arasında DXR-dən 30 və LXR-dən 15 yeniyetmə var idi ki, hamısı valideynlərinin razılığı ilə gəlmişdilər. Ailələr prorusiya mövqeyi tuturlar və uşaqlarının vətənpərvərlik tərbiyəsi ilə maraqlanırlar.

2022-ci ilin avqust ayından etibarən müvəkkilin təşəbbüsü ilə XHƏ-dən təsirlənmiş ərazilərdən olan yeniyetmələr üçün “Sabah” reabilitasiya növbələri keçirilir. Əvvəlcə onun iştirakçıları DXR-dən olan uşaqlar idi, sonradan LXR, Zaporojye və Xerson vilayətlərindən, 2023-cü ildən isə Belqorod, Bryansk və Kursk vilayətlərindən və digər regionlardan iştirakçılar əlavə olundu. “Sabah” növbələrinin formatı uşaqlara keçirdikləri stresdən sonra bərpa olunmağa, yeni şəraitə uyğunlaşmağa və öz gələcəklərini qurmaq üçün imkanlar tapmağa kömək etməkdir. İstirahətdən sonra uşaqlar evlərinə, yaxınlarının yanına qayıdırlar. Ətraflı məlumat üçün “Sabah” növbələri bölməsinə baxın.

Feyk № 7: “Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin orderi Rusiyanın ailələrin qovuşması üzrə tədbirlərini aktivləşdirdi”

Bu tezis həqiqətə uyğun deyil. Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin (BCM) Rusiya Prezidenti Vladimir Putin və RF Prezidentinin yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil Mariya Lvova-Belovaya qarşı orderindən əvvəl də uşaq ombudsmanı aparatı ailələrin qovuşması ilə məşğul idi. BCM-nin orderi əksinə, yalnız dezinformasiya axınını gücləndirdi və lazımsız maneələr yaradan gərginlik yaratdı ki, bu da uşaqların və ailələrin maraqlarına uyğun deyil. Öz uşaqları ilə qovuşmaq istəyən valideynlər və qohumlar müvəkkilə və Rusiya hakimiyyətinə müraciət etməkdən qorxurlar, baxmayaraq ki, uşaq ombudsmanı aparatı BCM-nin orderindən əvvəl də uşaqların hüquqlarının müdafiəsi ilə məşğul idi, indi də məşğul olur və gələcəkdə də davam edəcək.

İndiyə qədər RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil BCM-nin konkret olaraq nə ilə ittiham edildiyini və bu ittihamların nəyə əsaslandığını bilmir. BCM-nin nümayəndələri uşaq ombudsmanına və ya onun aparatına müraciət etməyib, heç bir sənəd təqdim olunmayıb və ya sorğu göndərilməyib.

BCM-nin rəsmi bəyanatında istifadə olunan “unlawful deportation of population (children)” (“əhalinin (uşaqların) qanunsuz deportasiyası”) ifadəsi təəccüb doğurur.

Rusiya Federasiyası BCM-nin yurisdiksiyasını tanımır və onun nümayəndələri ölkəmizdə axtarışa verilib. Müvəkkil eyni rejimdə işləməyə davam edir.

“Crocus City Hall”da terror aktından zərər çəkmiş uşaqların hüquqlarının müdafiəsinə yardım

“Crocus City Hall”da (Moskva vilayəti) 22 mart 2024-cü ildə baş verən terror aktından dərhal sonra RF Prezidenti yanında Uşaq Hüquqları üzrə Müvəkkil aparatında zərər çəkmiş ailələrə yardım və ünvanlı iş üçün hüquqşünaslardan ibarət operativ qrup yaradıldı. Vəzifələrə təcili humanitar yardım, məsləhətlər və ailələrin müşayiəti daxil idi.

Yeddi zərər çəkmiş uşaqdan beşi Moskva və Moskva vilayətinin xəstəxanalarına yerləşdirilib. Mariya Lvova-Belova Z.A. Başlyayev adına Uşaq Şəhər Kliniki Xəstəxanasında uşaqları ziyarət etdi, baş həkimlə görüşdü və onlara bütün lazımi kömək göstərildiyinə əmin oldu. Hazırda bütün uşaqlar artıq evə buraxılıb, bərpa və reabilitasiya davam edir.

Operativ qrupun işi zamanı “Crocus City Hall”da baş verən faciədən sonra altı ailədən olan doqquz yetim uşaq və bir valideynini itirən altı uşaq barədə məlumat əldə edilib. Hüquqşünaslar qohumlara yetim qalmış uşaqların qəyyumluğunu rəsmiləşdirməkdə kömək etdilər. Uşaqların hamısı yaxşıdır, bütün nənələrə daimi qəyyumluq yenidən rəsmiləşdirilir, tezliklə 18 yaşı tamam olacaq qızdan başqa. Ailələrə valideynlərin ölümü ilə əlaqədar pul vəsaitləri ödənilib, ailə başçısını itirməyə görə pensiyalar təyin edilib. Banklar kreditləri silib, xeyirxah vətəndaşlar tərəfindən xeyriyyə yardımı göstərilib.

Bundan əlavə, zərər çəkmiş qohumların müraciətləri daxil olduqdan sonra müvəkkil aparatının əməkdaşları kompensasiyaların alınması ilə bağlı məsləhətlər verdilər. Terror aktı zamanı valideynləri həlak olmuş kiçik bacısının qəyyumluğunu rəsmiləşdirmək üçün böyük bacıya hüquqi yardım göstərildi. Ailə ilə iş üçün psixoloq cəlb edildi.

Əlavə 1

RF Prezidenti yanında Uşaq hüquqları üzrə Müvəkkilin iştirakı ilə doğmalarına qovuşmuş (Ukraynada) uşaqlar haqqında məlumat

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
1	Oğlan	Ata		Uşaqların aktiv hərbi əməliyyatlar dövründə DXR ərazisində valideyn himayəsindən məhrum olduqları və sosial müəssisəyə yerləşdirildikləri aşkar edilib. Reabilitasiya üçün Moskva vilayətindəki müəssisəyə göndəriliblər. Uşaqlar tibb mərkəzində ataya təhvil verilib.	18 iyun 2022
2	Qız				
3	Qız				
4	Qız	Ata		Ana 2022-ci ilin avqust ayında vəfat edib. Nənə uşaqların qəyyumu təyin olunub. Ata uşaqların ona verilməsi üçün qəyyumluq və himayə orqanlarına müraciət edib. Görülən işlər nəticəsində uşaqlar Kiyevdəki atalarına göndəriliblər.	30 noyabr 2022
5	Oğlan				
6	Oğlan	Ana		17.10.2022-ci ildə ana əsirlərin və mülki şəxslərin mübadiləsi çərçivəsində Ukrayna tərəfinə təhvil verilib. Valideyn himayəsindən məhrum olan oğlan DXR-də xaç anasına müvəqqəti qəyyumluq altında yerləşdirilib. RF-də İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil ilə birgə aparılan iş nəticəsində oğlan ananın böyük qardaşına verdiyi etibarnamə əsasında anaya təhvil verilib.	13 dekabr 2022
7	Qız	Ana		Uşaqlar Ukraynadan gəlmiş, qohum olmayan qəyyum ilə RF-də yaşayırdılar. Uşaqların anası müvəkkilə müraciət edərək uşaqların axtarışı və onlarla qovuşması üçün kömək istəmişdi. Uşaqlar anaya təhvil verildikdən sonra qadın RF-də yaşamaq qərarına gəlib.	14 yanvar 2023
8	Qız				
9	Oğlan				
10	Oğlan				
11	Qız				
12	Qız	Böyük bacı		Qızlar anaları ilə birlikdə LXR-dən gəliblər. Ryazan vilayətindəki müvəqqəti yerləşdirmə məntəqəsində birlikdə idilər, burada ana 17.12.2022-ci ildə vəfat edib. Qızlar internat müəssisəsinə yerləşdirilib. Görülən iş nəticəsində qızları Ukraynadan gəlmiş böyük bacıları götürüb.	31 aynvar 2023
13	Qız				
14	Oğlan	Ana		2022-ci ilin yazında təmas xəttində hərbi əməliyyatların kəskinləşməsi ilə əlaqədar valideynlərin razılığı ilə uşaq Krasnodar diyarına istirahət və sağalma üçün göndərilib. Ana Ukrayna ərazisində olduğuna və atanın yeri məlum olmadığına görə, müvəkkilin iştirakı ilə oğlan ananın etibarnaməsi ilə Ukraynadan gələn müşayiətçiyə təhvil verilib. Ailə qovuşub.	21 mart 2023
15	Oğlan	Ata		2022-ci ilin yazında təmas xəttində hərbi əməliyyatların kəskinləşməsi ilə əlaqədar valideynlərin razılığı ilə uşaq Krasnodar diyarına istirahət və sağalma üçün göndərilib. Ananın yeri məlum deyil. Ata Ukrayna ərazisində yaşayırdı (uşağı götürmək imkanı yox idi). Oğlan atanın etibarnaməsi ilə müşayiətçiyə təhvil verilib.	21 mart 2023
16	Oğlan	Ana		2022-ci ilin yazında təmas xəttində hərbi əməliyyatların kəskinləşməsi ilə əlaqədar valideynlərin razılığı ilə uşaq Krasnodar diyarına istirahət və sağalma üçün göndərilib. Ana əlilliyi var (hərəkət qabiliyyəti zəifdir). Nikah pozulub. Ata RF ərazisində idi (başqa ailəsi var idi). Uşaq atanın etibarnaməsi ilə müşayiətçiyə təhvil verilib. Oğlan Ukraynada anası ilə qovuşub.	21 mart 2023

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
17	Oğlan	Nənə		Hələ XHƏ başlamazdan əvvəl oğlan nənəsinin qəyyumluğuna verilib. Daha sonra onun ərizəsi əsasında Xerson vilayətindəki Aleşkinski internat evinə yerləşdirilib. Təmas xətti ilə ayrılan nənə və oğlan bir-birindən ayrıldılar. Müvəkkilin köməyi ilə nənə uşağı müəssisədən götürüb.	27 mart 2023
18	Qız	Ana	Beynəlxalq Qırmızı Xaç Komitəsi (BQXK)	2022-ci ilin mart ayının əvvəlində qız Ukraynadan Rusiyaya doğma xalası ilə birlikdə gəlib, daha sonra o, sosial-reabilitasiya mərkəzinə yerləşdirilib. Müvəkkil, BQXK ilə birlikdə, nənənin nəvəsi ilə qovuşmasına kömək etdi, Rusiyada köçürülməsində, yaşayış şəraitində köməklik göstərdi və müvəkkil aparatının əməkdaşı onları qızın Ukraynada anası ilə qovuşması üçün Rusiya-Latviya sərhədinə qədər müşayiət etdi.	19 may 2023
19	Oğlan	Ana		Ana, əvvəllər Kupyansk korreksiya məktəbində oxuyan oğlu ilə qovuşmaq və onu Ukraynaya qaytarmaq üçün kömək istədi. Uşaq Luhansk Xalq Respublikasının ərazisində anaya təhvil verildi. Sonra Ukrayna sərhədinə qədər köç təşkil edildi.	20 may 2023
20	Oğlan	Bacı		Anasının 2016-cı ildə və atasının 2021-ci ildə vəfatından sonra oğlan nənəsinin qəyyumluğuna verilib. 2022-ci ildə nənəsi vəfat etdikdən sonra müvəqqəti qəyyumluq altında xalası tərəfindən tərbiyə edilib. Müvəqqəti qəyyumluq dövrü bitdikdən sonra xalası tərəfindən Luqansk sosial müəssisəsinə yerləşdirilib. Ukraynadan olan bacısı bu vəziyyəti öyrənərək, oğlanı qəbul etmək istədi. Ailənin qovuşmasına kömək edilib.	26 may 2023
21	Oğlan	Ana		Qardaş və bacı DXR-də babaları ilə birlikdə idilər. Baba uşaqların Ukraynada anasına verilməsinə etiraz etmədiyini bildirən ərizə yazıb. Uşaqlar Belqorod vilayətinin sərhədində etibarlı şəxsə təhvil verilib. RF İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil kömək edib.	6 iyul 2023
22	Qız				
23	Qız	Ana	BQXK	Qardaş və bacı DXR-də babaları ilə birlikdə idilər. Baba uşaqların Ukraynada anasına verilməsinə etiraz etmədiyini bildirən ərizə yazıb. Uşaqlar Belqorod vilayətinin sərhədində etibarlı şəxsə təhvil verilib. RF İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil kömək edib.	13 iyul 2023
24	Qız				
25	Oğlan	Bacı		Hər iki valideynin ölümündən sonra uşaq Mariupolda idi. Müvəqqəti qəyyumluq altında bir ailəyə verildi. 22.07.2023-cü ildə Ukraynadan olan böyük bacısı, uşaq müvəkkilinin iştirakı ilə qardaşını götürdü.	22 iyul 2023
26	Oğlan	Ata, Nənə		Uşaq Donetskdəki sosial müəssisədə idi. Anası ölmüşdü. Ukraynadan olan ata, nənə üçün etibarnamə və Ukrayna daxilində səyahət üçün razılıq və 01.07.2023-dən 01.01.2024-dək Ukrayna xaricində müvəqqəti çıxış üçün sənədlər hazırlamışdı. Nənə uşağı götürdü.	25 iyul 2023
27	Oğlan	Nənə		Uşaq Donetskdəki sosial müəssisədə idi. Valideynləri ölmüşdü. Müvəkkil nənənin nəvəsini götürməsi üçün ona kömək etdi.	25 iyul 2023
28	Oğlan	Ana	BQXK	Uşaq 09.05.2023-cü ildən etibarən Ryazan vilayətində atasının yanında yaşayırdı. Ata valideynlik hüquqlarından məhrum edilməmiş və ya məhdudlaşdırılmamışdır. Ancaq ana bildirdi ki, uşaq onunla olmaq istəyir. Müvəkkilin köməyi ilə valideynlərin və uşağın birgə görüşü təşkil olundu və qərar qəbul edildi ki, oğlan Ukraynada anası ilə yaşayacaq. Onlar bir-birinə qovuşdular.	28 avqust 2023

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
29	Oğlan	Ana	BQXK	XHƏ başlamazdan əvvəl uşaq Zaporojye vilayətində nənə və babası ilə yaşayırdı, ana Polşada idi. Ana uşağı götürmək istədi və müvəkkil qovuşmağa kömək etdi.	28 avqust 2023
30	Oğlan	Valideynlər		Uşaqlar LXR-də idilər, hərbiçilər onları LXR-dəki korreksiya məktəbindən çıxardılar. Uşaqlar etibarlı şəxs tərəfindən Ukraynaya valideynlərinin yanına getdilər.	28 avqust 2023
31	Qız				
32	Oğlan	Ana	BQXK	27.07.2023-cü ildə Sankt-Peterburq sakini müvəkkilə müraciət edərək onun yanında yaşayan qardaşı oğlunun Ukraynada anası ilə qovuşmasına kömək etməsini xahiş etdi. Ana və oğul qovuşdular.	29 avqust 2023
33	Oğlan	Nənə		Uşaq Xerson vilayətindəki Aleşkinski internat evində idi, burada valideynləri onu XHƏ başlamazdan əvvəl yerləşdirmişdilər. Sənədlər əsasında oğlanla ehtimal olunan nənə arasındakı qohumluğu müəyyən etmək mümkün olmadı. Qohumluq DNT ekspertizası vasitəsilə təsdiqləndi. Uşaq nənəsinə təhvil verildi.	31 avqust 2023
34	Oğlan	Ana	BQXK	Oğlan RF-də, Krasnodar diyarında yaşayırdı. Valideynlər uşağın Ukraynada anası ilə yaşayacağına qərar verdilər. Ana uşağı götürdü.	6 sentyabr 2023
35	Qız	Ata	BQXK	İki bacı Xerson vilayətində dayə ilə yaşayırdılar. Uşaqlar ananı yeddi il ərzində görməmişdilər, ana onların həyatında iştirak etmirdi və maddi dəstək göstərmirdi. 2011-ci ilin məhkəmə qərarı ilə uşaqların ataları ilə yaşayacağı qərara alınmışdı. 28.07.2023-cü ildə uşaqlar atalarına Ukraynada olmaq istədiklərini bildirən ərizə yazdılar. Qızların atasının razılıq verdiyi etibarlı şəxsə təhvil verilməsi RF-nin Novorossiysk şəhərində baş tutdu. Sonra uşaqlar ataları ilə qovuşdular.	6 sentyabr 2023
36	Qız				
37	Oğlan	Nənə	Qətər Dövləti, BQXK	Oğlan Bryansk vilayətində anası ilə yaşayırdı, lakin anası təcridxanaya düşdü və uşaq müvafiq şəkildə uşaq müəssisəsində yerləşdirildi. Nənənin nəvəsini götürməsi üçün kömək göstərildi və o, nəvəsini evinə apardı.	14 oktyabr 2023
38	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	2022-ci ildə uşaqlar Xerson vilayətinin uşaq evindən Krım Respublikasına təxliyə edildilər. Uşağının dalınca gəlmək üçün Ukraynadan gələn anaya kömək göstərildi.	13 oktyabr 2023
39	Oğlan	Valideynlər	Qətər Dövləti, BQXK	Yeniyetmə Xerson vilayətində nənə və babası ilə yaşayırdı. Ana uşağın Ukraynaya köçməsinə kömək göstərilməsini xahiş etdi, onu müşayiət etmək üçün nənəyə etibarnamə verdi. Ailə qovuşdu.	16 oktyabr 2023
40	Qız	Valideynlər	Qətər Dövləti, BQXK	Qız XHƏ başladıqdan sonra Avropanın bir ölkəsində təhsil almağa getməli idi, lakin öz istəyi ilə Rusiyaya gəldi və 2023-cü ilin iyununda qanuni nümayəndəsi olmayan şəxs kimi sosial müəssisəyə yerləşdirildi. Valideynlər qızlarını özləri götürə bilmədilər. Müvəkkilin köməyi ilə ailə qovuşdu.	16 oktyabr 2023
41	Oğlan	Qəyyum (ananın doğma bacısı)	Qətər Dövləti, BQXK	Uşağın anası Ukrayna Silahlı Qüvvələrinin hərbçisi idi, əsirlikdə idi. Oğlan anasının qardaşı, yəni dayısı ilə DXR-də yaşayırdı. Uşağın atası ölmüşdü. Ananın doğma bacısı Ukraynadan gələn bacısı oğluna qəyyumluq etdi. Oğlan Ukraynadan etibarlı şəxs tərəfindən götürüldü. Oğlan xalası ilə birlikdə yaşamağa başladı.	1 dekabr 2023
42	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	2022-ci ilin martından etibarən uşaq nənəsi ilə LXR-də yaşayırdı. Anası Ukraynadan şəxsən gəldi və oğlunu götürdü.	1 dekabr 2023

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
43	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaq Zaporojye vilayətində nənə və babası ilə yaşayırdı. Ana Ukraynadan müşayiət edən şəxsə etibarnamə verdi.	1 dekabr 2023
44	Qız	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaqlar anasının ikinci əri və böyük bacısı ilə DXR-də yaşayırdılar. Ukraynadan olan ana böyük qızına bacılarını müşayiət etmək üçün etibarnamə verdi. Onlar qovuşdular.	1 dekabr 2023
45	Qız				
46	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Oğlan Xerson vilayətində nənə və babası ilə yaşayırdı. Anasına qayıtmaq istəyirdi. Ananın Ukraynadan Rusiyaya oğlunun dalınca gəlməsi təşkil edildi.	2 dekabr 2023
47	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaqlar Xerson vilayətində nənə və babası ilə yaşayırdılar. Ana şəxsən Ukraynadan gəlib onları götürdü.	10 dekabr 2023
48	Qız				
49	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Ata uşağı ilə birlikdə Ukraynadan RF-nin Krasnoyarsk şəhərinə köçdü və orada onunla bir yerdə yaşadı. Ata insult keçirdikdən sonra müalicə müəssisəsinə yerləşdirildi. Uşaq internat müəssisəsində idi. Anası Ukraynadan oğlunun dalınca gəldi.	18 fevral 2024
50	Qız	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Ukraynadan olan ana 2022-ci ilin fevral ayında uşağı nənə və babasının yanına Zaporojye vilayətinə apardı. Nənə uşağı Minskə qədər müşayiət etdi və orada qızını anasına təhvil verdi.	19 fevral 2024
51	Qız	Dayı	Qətər Dövləti, BQXK	2021-ci ildə Ukraynadakı valideynlər çətin maddi vəziyyətə görə uşaqların Xerson uşaq evinə yerləşdirilməsi üçün qəyyumluq və himayə orqanlarına müraciət etdilər. 30.11.2022-ci ildən etibarən uşaqlar Krım Respublikasında müəssisədə yerləşdirildilər. 07.12.2022-ci ildə qızların valideynləri öldü və buna görə də, 20.11.2023-cü ildə onlara Ukraynadan doğma dayıları qəyyumluq etdi. Uşaqlar, etibarnamə ilə müşayiətçi tərəfindən sərhədi keçdilər və dayı ilə qovuşdular.	18 fevral 2024
52	Qız				
53	Qız	Xala	Qətər Dövləti, BQXK	Qız Zaporojye vilayətində anası ilə yaşayırdı. 01.05.2023-cü ildə qadın atəş nəticəsində öldü. Rusiyada qızın anasının rəfiqəsi, RF vətəndaşı, qızın müvəqqəti qəyyumluğunu aldı. Qızın xalası Ukraynada baclsl qızına qəyyumluğu rəsmiləşdirdi. Qız yerli qəyyumluq və himayə orqanlarına Ukraynada xalası ilə yaşamaq istədiyini təsdiqlədi. Onlar qovuşdular.	18 fevral 2024
54	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	2022-ci ildə uşaqlar Xerson vilayətinin uşaq evindən Krım Respublikasına təxliyə edildilər. Onlar müşayiətçi işçinin müşayiəti ilə Moskvaya gəldilər və orada Ukraynadan gələn anaya təhvil verildilər.	18 fevral 2024
55	Qız				
56	Oğlan	Dayi	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaqlar Mariupolda (DXR) anaları ilə yaşayırdılar. 7.11.2023-cü ildə qadın öldü. Analarının ölümündən sonra uşaqları uzaq bir qohum müvəqqəti olaraq qəbul etdi. Ukraynada yaşayan dayıları uşaqlara qəyyumluq etdi. Uşaqlar dayıları ilə qovuşdular.	18 fevral 2024
57	Qız				
58	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	XHƏ-nin başlaması zamanı uşaq Mariupolda (DXR) xalası ilə qalırdı. Anası Ukraynadan oğlunu götürmək istədi. Ailə qovuşdu.	18 fevral 2024
59	Oğlan	Xala	Qətər Dövləti, BQXK	07.07.2022-ci ildə təxliyə cəhdi zamanı ana və böyük qardaş öldü, oğlan yaralandı və Luqanskda xəstəxanaya yerləşdirildi. LXR-də uşağın qəyyumu qonşu oldu. Uşağı Ukraynadan götürmək istəyən xala idi. Oğlan ona təhvil verildi.	18 fevral 2024

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
60	Oğlan	Nənə	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaq Xerson vilayətindəki Alyoşkin uşaq internat evində idi. Oğlanın mürəkkəb xəstəliyi var idi, bu səbəbdən azyaşlının təhlükəsiz daşınması üçün iki nəfərin müşayiəti ilə fərdi nəqliyyat vasitəsilə hərəkət etməsi lazım idi, onlardan biri kişi olmalı idi. Müşayiət edənlərdən biri də tibbi təhsil almış olmalı idi. Uşağın Ukraynadan gələn nənəsi qovuşma müraciəti ilə çıxış etdi. Oğlan müəssisə işçilərinin müşayiəti ilə qatarda Moskvaya gəldi. Moskvadan təcili yardım maşını ilə müşayiətçilərlə birlikdə Ukrayna sərhədinə qədər çatdırıldı.	21 mart 2024
61	Qız	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaqlar valideynsiz qaldılar və 10.01.2022-ci ildə xəstəxanaya yerləşdirildilər, sonra Xerson vilayət uşaq evinə yönləndirildilər. Daha sonradan isə Krım Respublikasında bir müəssisədə yaşadılar. Onları Ukraynadan gələn ana götürmək istədi. Ailə qovuşdu.	20 mart 2024
62	Qız				
63	Oğlan	Nənə	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaq Donetskdə uşaq müəssisəsində idi. Uşağın anası 02.06.2023-cü ildə öldü. Atanın yeri haqqında məlumat uzun müddət mövcud deyildi. DXR-də ehtimal ki, uşağın atasına aid olan qalıqlar aşkar edildi. Qalıqların DNT ekspertizası keçirildi. O, qalıqların uşağın atasına məxsus olduğunu təsdiqlədi. Məlumatın sənədlə təsdiqi uşağın atasından himayəsini itirdiyini müəyyənləşdirməyə və uşağı qəyyumluğa verməyə imkan verdi. Uşağın qəyyumluğunu Ukrayna vətəndaşı olan anasının nənəsi aldı. Uşaq müəssisə işçisinin müşayiəti ilə Moskvaya gətirildi, burada Ukraynadan gələn nənəsinə təhvil verildi.	20 mart 2024
64	Qız	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Oğlan Zaporojye vilayətində babası ilə yaşayırdı. Ukraynada yaşayan anası, oğlunun onunla qovuşmasına kömək etməyi xahiş etdi, oğlan da anasına getmək istəyini bildirdi. Oğlan anasının etibarnaməsi ilə müşayiət edən şəxsə təhvil verildi. Ukraynada onlar qovuşdular.	20 mart 2024
65	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Oğlan dayısı və onun ailəsi ilə Rusiyada yaşayırdı. Anası Ukraynadan oğlunun qovuşmasına kömək etməyi xahiş etdi. Oğlan dayısının müşayiəti ilə Moskvaya gəldi, burada Ukraynadan gələn etibarlı şəxsə təhvil verildi. Sonradan o, anası ilə qovuşdu.	21 may 2024
66	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaq LXR-də ana tərəfdən nənəsi və babası, həmçinin böyük bacısı ilə yaşayırdı. Anası oğlunun qovuşmasını istədi. Bacısının müşayiəti ilə Moskvaya gəldi, burada Ukraynadan gələn etibarlı şəxsə təhvil verildi. Ukraynada o, anası ilə qovuşdu.	21 may 2024
67	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	Oğlan DXR-də nənəsi ilə yaşayırdı. Anası Ukraynadan qovuşmağa kömək etməyi xahiş etdi. O, müşayiət edənlə birlikdə Moskvaya gəldi, burada Ukraynadan gələn etibarlı şəxsə anası ilə qovuşmaq üçün təhvil verildi.	21 may 2024
68	Oğlan	Dayı	Qətər Dövləti, BQXK	Uşaqlar Zaporojye vilayətində anaları ilə yaşayırdılar. O, 12.10.2023-cü ildə avtomobil qəzasında öldü. Uşaqlar nənəsi ilə yaşadılar, o, müvəqqəti qəyyumluğu aldı. Uşaqları götürmək Ukraynadan gələn dayısı istəyirdi. Qovuşma baş verdi.	21 may 2024
69	Oğlan				
70	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti, BQXK	XHƏ-nin başlaması zamanı ana Kiyevdə idi, oğlan isə Zaporojye vilayətində anasının bacısı, yəni xalası ilə yaşayırdı. Uşağın atası haqqında heç nə məlum deyil. Anası oğlunu şəxsən götürə bilmədi: Ukraynadan Rusiyaya giriş cəhdi zamanı ona imtina edildi. Xala uşağı Moskvaya gətirdi, burada o, Ukraynadan gələn müşayiət edən şəxsə anası ilə qovuşmaq üçün təhvil verildi. Onlar birlikdədirlər.	21 may 2024

RF Prezidenti yanında Uşaq hüquqları üzrə Müvəkkilin iştirakı ilə doğmalarına qovuşmuş (Rusiyada) uşaqlar haqqında məlumat

№	Uşaq	Uşağın qovuşduğu valideyn yaxud qohum	Beybəlxalq tərəfdaşlar – qovuşma prosesinin iştirakçıları	Əvvəlki dövr və görülmüş tədbirlər	Qovuşma yaxud etibarlı şəxsə verilmə tarixi
1	Qız	Ana		Qızın atası keçmiş həyat yoldaşı ilə razılaşmadan uşağı naməlum istiqamətə aparıb. Qadın müvəkkilə müraciət etdikdə qız Ukraynanın sosial-psixoloji reabilitasiya mərkəzində idi. Ana müşayiət edən şəxs üçün etibarnamə rəsmiləşdirdi, o da qızı anasına gətirdi.	11 oktyabr 2023
2	Oğlan	Ana	Qətər Dövləti	Ana 2019-cu ildə oğlunu Ukraynada nənəsinə aparıb, lakin özünü götürə bilməyib. Uşağın anası ilə qovuşmasına kömək göstərildi.	18 dekabr 2023
3	Oğlan	Ata, ana	Qətər Dövləti	Uşaqlar ailə vəziyyəti ilə əlaqədar Ukraynada nənələri ilə yaşayırdılar. Valideynləri bir neçə dəfə uşaqları evə aparmağa cəhd etsələr də, uşaqların lazımi sənədləri yox idi. Ukrayna tərəfi ilə razılıq əldə edildi və uşaqlar nənələrinin müşayiəti ilə valideynlərinin yanına Rusiyaya qayıtdılar.	22 dekabr 2023
4	Oğlan				
5	Qız				
6	Oğlan	Nənə	Qətər Dövləti	Oğlanın valideynləri vəfat edib və o, Ukraynada babasının qardaşı ilə yaşayırdı. Uşaq nənəsinə Rusiyaya köçmək istəyirdi. Göstərilən yardım nəticəsində ailə qovuşdu.	19 mart 2024
7	Oğlan	Nənə	Qətər Dövləti, BQXK	2021-ci ildə ana uşaqları ilə Ukraynaya qonaq gəlib və sonra da orada çıxa bilməyiblər. Uşaqların nənəsi kömək üçün müraciət edib. Ailə çıxa bilmirdi, çünki kiçik uşağın xarici pasportu yox idi və miqrasiya qaydaları ölkəni tərk etməyi tələb edirdi. Razılaşmalar nəticəsində ailə Rusiyaya qayıdıb və yaxınları ilə qovuşub.	7 iyun 2024
8	Oğlan				
9	Qız				

RUSIYA FEDERASIYASI PREZIDENTI
YANINDA UŞAQ HÜQUQLARI ÜZRƏ MÜVƏKKIL

deti.gov.ru

vk.com/
malvovabelova

t.me/
malvovabelova